

Narhvaltanden fra Scoresbysund

Af Ejnar Mikkelsen

Og fredløs skal du være...! Disse ord, barske og altsigende, dannede i år 983 indledningen til Grønlands første opdagelse, thi den islandske bonde Erik den Røde, hvem fredløshedsdommen overgik for manddrab, var klar over, at på Island var der ikke længere plads for ham. Han havde for så vidt vidst det inden dommens afsigelse, hvorfor han havde forberedt sig på landflygtighed i tide og udrustet et langskib, som var klar til at stikke i søen med øjeblikks varsel, og bydende farvel til trofaste venner holdt den dristige islænder ud over det stormpiskede hav, mod noget land set i vester, Gunbjørns Skær, – formodentlig det nuværende Ammassalik på Grønlands østkyst.

Erik den Røde tog dog ikke land her, men fortsatte langs kysten mod syd, rundede det sydlige forbjerg og holdt mod nordvest, indtil det lykkedes ham at trænge igennem det bælte drivis, der hidtil havde spærret for adgang til land. Han nåede kysten, og efter en undersøgelse forekom landet ham så godt, at han bestemte sig til at tage det i besiddelse og forsøgte at få andre islændere derover. Men snu var Erik, og kendende

et navns værdi overfor den offentlige mening, kaldte han landet Grønland, i modsætning til det så barsk klingende Island, idet han erklærede at et fagert navn ville lokke folk derover.

Og fra da gled Grønland for et tidsrum af ca. 400 år ud af de arktiske tåger, blev befolket fra Island, bebygget, tusinde menneskers bo: Gård rejste sig ved siden af gård, kirker blev bygget og klostre oprettet. Kolonien trivedes, og dristige søfarende besejlede Grønlands vestkyst mod nord til Melville Bugten. Sjældne skind, narhval- og hvalrostænder og hvalbarder, kort sagt alt hvad det store arktiske land kunne yde af fangstprodukter. Suppleret med kolonisternes overskud af et ret stort kvæghold og fåreavl dannede de de vigtigste udførselsartikler, for hvilke de købte sig træ og brødkorn, jern til redskaber, prægtige klæder og malt til øl – kort sagt: alt hvad de nøjsomme kolonister havde behov, udover hvad landet selv ydede dem.

Det var dog ikke alene vestkysten af Grønland, der blev opdaget og besejlet af nordboerne i vikingetiden. Også den nu for is så vanskelig tilgængelige østkyst blev delvis kendt, og i de gamle is-

landske sagaer læser man bl. a. om öllum lengri Fiordr, den aller længste fjord, hvormed de gamle islændere benævnedes en af de østligste fjorde, »som ej var beboet, snæver ude ved kysten, men bred længere inde og så lang, at ingen kendte enden på den«.

Dette må formodentlig være det nuværende Scoresbysund. Beskrivelsen passer, og ifølge Gustav Holm (De islandske kursforskrifters Svalbard, Meddelelser om Grønland, Bind LIX pp. 277-297) blev denne fjord opdaget af islændinge i 1194 eller 1195, og den kendes i sagaerne som Svalbardi i Hafshotn, dvs. den kolde kyst i havbunden.

Og der, i Öllum lengri Fiordr, drev islændingene i en årrække fangst efter sæl og hvalros, den kostbare narhval og den endnu kostbarere hvide bjørn. Nok var der at hente for driftige folk på den kolde kyst, men tilsyneladende forværrede forholdene sig i Grønland. Temperaturen aftog, havisen kom drivende fra nord i stedse større mængder, der vanskeliggjorde sejladserne, og til slut umuliggjorde den. Omkring 1410 kom det sidste skib fra Grønland til Norge. Landet forsvandt påny i de tåger, som Erik den Rødes manddomsmod havde formået at splitte. Befolkningen degenererede, uddøde til slut, og kun gennem de halvt glemte sagaer eller sagn fortaltes fra mand til mand om det store land derude i det yderste nordvest.

Men Grønland blev opdaget igen. Først den lettere besejlbare vestkyst, hvor Hans Egede slog sig ned i 1721 og kristnede de eskimoer, han fandt i nordboernes sted, senere østkysten, hvor et

bredt drivisbælte i mange år holdt dristige søfarende på afstand fra det barske, utilgængelige land.

Landet selv lokkede ingen, men i havet langs de grønlandske kyster svømmede den mægtige Grønlandshval, ivrigt efterstræbt for den tran, der kunne koges af dens tykke spæk og for de kostbare barker i dens mund. Hele flåder af europæiske hvalfangere, særlig tyske, hollandske og engelske, stævnedes årligt mod nord for med besætningens liv som indsats at hente »guld« ud af de grønlandske have, særlig langs østkysten.

I begyndelsen blev hvalen taget langt mod nord med Spitzbergen som basis, men efterhånden fortrak hvalen fra det mere åbne vand, og skibene måtte ind i det mægtige drivisbælte, der som en stivnet strøm glider ned langs den grønlandske østkyst fra det mægtige Polarbassin.

Derved nærmede man sig påny Grønlands østkyst, som enkelte dristige og for mandskabets sikkerhed lidet interesserede hvalfangerkaptajner da også nåede. Kysterne blev i store træk kendt, og i 1761 dukker öllum lengri Fiordr, Svalbard i Hafshotn, igen ud af de arktiske tåger, idet en kendt hvalfanger, senere rådsmand på Baldiskum på Østerland Føhr, Volquard Bohn, nåede østkysten og sejlede langs denne mod syd. Han var dog først og fremmest hvalfanger og ville tjene penge, mens berigelse af den geografiske videnskab kom i anden række. Rejsen syntes dog for Volquard Bohn åbenbart så bemærkelsesværdig, at han tegnede et kort, hvorpå han skrev følgende:

»Fra den 21'de Junii til 30'de Julii 1761 kom han langs Landet fra 76 30' n. Bredde til 68 40' i en Afstand af 1½ til 6 Miil (fra land) og fandt dets Strækning (retning) fra NØ til SV per Compas. Han blev den 27'de Junii paa 70 40' Bredde ved en stærk Strøm inddraget i en stor Fiord, som han anslog til omtrent 15 Miiles Vidde. Dens Strækning (retning) var i NV til V per Compas, og Ende kunde man ikke kiende paa den, da man med klar Luft fra Bramsadtlingen ikke kunde øine Land; formodede derfor, og fordi Strømmen altid satte indad her, at Fiorden vel gik helt igennem Landet; temmeli Sædynning og Besætning af Is bemærkedes herinde.«

Der er sikkert ingen tvivl om, at den af Volquard Bohn opdagede fjord er den samme som den i sagaerne omtalte öllum lengrei Fiordr. Beskrivelsen passer i store træk, og der er ligeledes ingen tvivl om, at fjorden er den samme, som den engelske hvalfanger Scoresby Jun. besejlede og delvis kortlagde i 1822. Selv om den af Volquard Bohn angivne bredde er lidt for nordlig, er det dog absolut ikke mere, end hvad der kan undskyldes, når man tænker på datidens usikkerhed i navigation, de dårlige nautiske instrumenter, en mulig ishorisont og den for Polarlandene så stærke refraktion.

Volquard Bohn's kort er imidlertid forsvundet, efter sigende skal det være ødelagt ved en brand, og hans opdagelse gik, som så mange af datidens opdagelser, i glemmebogen. Derfor er det den fornævnte hvalfanger og senere præst, W. Scoresby Jun., der har fået æren for den endelige opdagelse af öllum lengrei Fiordr, Svalbardi i Hafsbotn, det sted på østkysten, hvor islændinge i oldtiden drev fangst.

Scoresby's beskrivelse af fjorden, der bærer hans fars navn, er ret indgående, og han omtaler de smilende landskaber i det mægtige fjordkompleks, de udstrakte græsgange og det umådelige hede-landskab. Han forundres over den rige fauna og flora, og han beskriver de mange rester han fandt efter en tilsyneladende uddød eskimoisk stamme. Han giver i det hele taget en så udtømmende beskrivelse af landet – så vidt han så det –, at hans beretning den dag i dag står som et mindeværdigt kildeskrift.

Der skulle dog hengå mangt et år, før undersøgelserne blev fortsat, og fjordkomplekset blev først i 1892 undersøgt til bunds af daværende løjtnant i den danske marine C. Ryder, der som chef for »Den østgrønlandske Expedition« overvintrede langt inde i fjorden, kortlagde de udstrakte kyster og indsamlede et stort videnskabeligt materiale.

Og igen hørte man beretninger om fjordens, efter arktiske forhold, rige betingelser for menneskelig udnyttelse. Man hørte om en forbavsende vegetation, om næsten mandshøje pile- og birkekrat i beskyttede dalstrøg og om en stor rigdom på jagt. Som Scoresby havde fundet mange spor fra en tidligere befolkning ude ved fjordens munding, så fandt også Ryder en mængde sammensunkne huse længere inde, således at man nu med sikkerhed kunne hævde, at en ret så stor eskimoisk befolkning på et givet tidspunkt måtte have holdt til i Scoresby Sund.

I 1899 fortsattes undersøgelserne af den svenske professor A. G. Nathorst, og året efter besøgte fjorden påny af en dansk ekspedition »Carlsbergfondets Expedition«, hvis chef, daværende premierløjtnant G. C. Amdrup, havde overladt sin næstkommanderende dr. phil. N. Hartz at undersøge visse forhold i Scoresby Sunds yderdistrikter.

Man kunne da sige, at denne store fjord var grundigt undersøgt, og alle undersøgelserne samstemmede i, at der var en stor dyrerigdom, såvel i vandet som på land, og man var ligeledes enige om, at der i sin tid måtte have levet mange eskimoer omkring fjorden, men at de nu enten var uddøde eller bortdragne.

Om grundene hertil har undersøgelserne ikke formået at kaste lys, og alt hvad der er fremført, beror på mere eller mindre vel funderede gisninger. Ét er dog sikkert, eskimoerne findes der ikke mere, og det kan vist nok også betragtes som givet, at de ikke er uddøde i fjorden, da man ikke på noget sted har

fundet skeletter af mennesker i de sammensunkne huse, hvilket man jo ville have gjort, hvis en epidemi eller sult havde slået befolkningen ihjel.

Scoresby Jun. mente, at eskimoerne endnu opholdt sig ved fjorden, da han besejlede den i 1822, eftersom de spor han fandt syntes friske, og han omtaler bl. a., at han så træske på et ildsted. Han har derfor sikkert ret i sin slutning heraf, at det i det mindste ikke var længe siden, at eskimoerne havde forladt fjorden. De bidske storme ville i modsat fald have fejlet ildstedet rent, og i virkeligheden mente Scoresby Jun., og vistnok med rette, at eskimoerne havde været der samtidig med ham, men at han blot ikke så dem.

Året efter (1823) traf en engelsk ekspedition under Claverings ledelse 12 eskimoer på Clavering Øen nord for Scoresby Sund, og da han vendte tilbage nogle dage senere, fandt han dem på samme sted, hvor de havde rejst et skindtelt. De flygtede imidlertid den følgende nat, efterladende deres telt, sandsynligvis af frygt for de fremmede mennesker.

Dette er første og sidste gang, man har beretning om, at europæere har truffet eskimoer på Grønlands østkyst, udover dem der bor i det langt sydligere beliggende Ammassalik distrikt. Men hele vejen fra nord til syd af den et par tusinde kilometer lange kyststrækning findes talløse beviser for, at den nu så øde kyststrækning en gang i fortiden har været hjemsted for en stor eskimostamme, der efter alt at dømme må have haft rigelig jagt.

Muligheder for gode livsforhold og rige jagtmuligheder ved Scoresby Sund havde sat fantasien i bevægelse.

De muligheder for gode livsforhold og de rige jagtmuligheder, som Scoresby Sund kunne byde nutidens grønlændere, havde imidlertid sat fantasien i bevægelse, og allerede C. Ryder mente, at der burde føres moderne grønlændere, den fortidseskimo nært beslægtede stammebroder, til Scoresby Sund. Det var dog dengang blevet ved tanken, og da jeg i 1909 til 1912 opholdt mig i Østgrønland, syslede jeg i ledige stunder med planer om påny at se de udstrakte, ret frodige, men nu så øde kyster befolket med grønlændere, og da jeg kom tilbage, erfarede jeg, at assistent H. Olrik i Kongelig Grønlandske Handel arbejdede med samme planer.

Vi fandt hurtigt hinanden og arbejdede sammen om planens realisering, men det viste sig umuligt at skabe så stor interesse for sagen, at vi kunne skaffe de mange penge, der var nødvendige for at oprette en koloni som de vestgrønland-

ske ved Scoresby Sund og føre grønlændere dertil. Efter flere forgæves forsøg på at realisere planen, der fra flere sider stødte på uventet modstand, trak Olrik sig ud af arbejdet, idet han efterhånden betragtede planens gennemførelse som en utopi. Det gjorde jeg for så vidt også, men jeg lod aldrig tanken slippe mig helt, og da den danske regering i henhold til bekendtgørelse af 10. maj 1921 udstrakte det monopol, der i 1772 (med samtlige magters billigelse) var blevet pålagt den beboede del af Grønland for befolkningens skyld, til også at omfatte den ubeboede del af Østgrønland, skabtes en situation, som var gunstig for kolonisationstanken.

De norske sælfangere, der i en årække havde drevet fangst efter sæl på isen ud for Grønlands østkyst, følte sig truet i deres mest vitale interesser ved monopoludvidelsen, og de krævede højlydt beskyttelse fra den norske regering,

omend monopoludvidelsen, og det dermed følgende forbud mod besejling af kysten, ikke havde ramt sælfangerne så hårdt som påstået, da mindst 90 % af deres fangst foregik i pakisen, langt udenfor territorialgrænsen og det i henhold til monopoludvidelsen lukkede land.

Den norske regering var dog lydhør overfor befolkningens krav. Den protesterede, og forhandlinger blev indledt mellem Danmark og Norge, langvarige forhandlinger, der først afsluttedes i begyndelsen af 1924. I slutningen af januar samme år offentliggjordes resultaterne af forhandlingerne i et forslag til en traktat, der var imødeset med stor spænding af alle, som havde den ringeste tilknytning til Grønland, og vel også nok af de mange danske, der satte en ære i, at Danmarks interesser på den anden side af de store have ikke blev yderligere forringet.

Traktatudkastet fik imidlertid en ublid medfart såvel i Norge som i Danmark. I Norge mente man ikke at have fået indrømmelser nok, mens man i Danmark mente, at vi havde strakt os videre, end hensynet til grønlænderne, der altid havde stolet på os, og som Danmark i over 200 år havde været formynder for, berettigede os til. Gemytterne kom i oprør. Der blev talt og skrevet mangt og meget både for og imod, mens hårde ord udslyngedes i flæng mod politiske modstandere. Bølgerne gik højt, og Grønland blev dagens store spørgsmål, og det bliver vel destoværre også nok fremtidens.

Den førømtalte monopoludvidelse, den direkte årsag til indgåelse af trakta-

ten, blev ophævet, og danskere, islændinge og nordmænd fik fri erhvervsret ved Østgrønlands kyster. Med andre ord blev landet, man havde prøvet at lukke, åbnet på vid gab med undtagelse af et alt for lille område, nødvendigt for ammassalikernes trivsel, og så Scoresby Sund, det sidste dog kun på betingelser. Thi traktatens paragraf 6 lyder således:

»Forsaavidt den paatænkte eskimiske Bebyggelse ved Scoresbysund maatte blive iværksat, skal Bestemmelserne i denne Overenskomst ikke være til hinder for at det dertil fornødne Omraade bliver forbeholdt denne Bebyggelse, og at der bliver udfærdiget Særbestemmelser, som Hensynet til den indfødte grønlandske Befolkning kræver.«

At dømme efter denne paragrafs ordlyd, syntes Danmarks pligt klar: *Scoresby Sund måtte koloniseres med grønlændere og dét uden opsættelse*, thi ikke med et ord er det fastslået, at det er danskere alene, som har retten til at kolonisere det pågældende område. Nordmændene havde i adskillige år syslet med lignende planer, og *påtænkt bebyggelse* er et noget elastisk begreb, der måske også nok kunne tages til indtægt fra anden side, selvom dette skulle være i modstrid med noget så subtilt som traktatens »ånd«.

Der måtte således handles, og handles hurtigt, hvis danskere ville beholde den eneste traktatmæssige særret i Østgrønland, som vi havde opnået ved at prisgive resten. Men regeringen, der forelagde traktaten og forlangte den ratifikation, kunne selvfølgelig ikke være medvirkende til at træffe foranstaltninger, der delvis ville gøre traktatens betydning illusorisk for Norge.

Og så var der kun én vej åben: At henvende sig til det danske folk og bede det fremskaffe de nødvendige midler til at bevare Scoresby Sund for Danmark og grønlænderne. Men hvorledes skulle dette gøres, hvorledes kunne det bringes til det almenes kundskab, at en sådan handling og offervilje var nødvendig?

Da trådte den *Ferslewske Presse* til, bestemt på at føre sagen igennem til sejr ved at henvende sig til sine læsere og venner og bede dem skabe den nødvendige finansielle basis for koloniseringen.

Tanken var stor, men den slog an, og særlig da etatsråd H. N. Andersen stillede det gode ishavsskib Fox II – omdøbt til Grønland – til disposition for Scoresbysund-Komiteen, var det givet, at den pekuniære side af sagen ikke ville forvolde uoverstigelige vanskeligheder. Men andre forhindringer tårnede sig op omkring Komiteen og truede mange gange med at kuldkaste foretagendet. Der gik politik i sagen, og et ulideligt tovtrækkeri begyndte: Indenfor regeringen, på rigsdagen som hos folket tog man parti for og imod.

Dog mest for, og da Komiteen til slut tilbød at stille sig under statens kontrol og samtidig slog så meget af på sine oprindelige planer, at den opgav selv at føre grønlændere fra beboede steder til Scoresby Sund samt at drive kolonien i tre år under eget ansvar for derved at bevise dens eksistensberettigelse. Man indskrænkede sig til at anlægge kolonien straks (1924) og at forsyne den med proviant og udrustningsgenstande til ca. 80 grønlændere i mindst tre år, og derved accepterede regeringen endelig dens forslag. Samtidig garanterede rege-

ringen overfor Komiteen, at den ville føre grønlændere til den nye koloni i 1925 samt at meddele Norge, at koloniseringen af Scoresbysund var påbegyndt i henhold til traktatens paragraf 6, og at området fra nu af måtte betragtes som stående under monopolet, hvor fri sejlads ikke kunne finde sted.

Komiteen havde således måttet slå meget af på sine fordringer om at gøre det hele selv, men det vigtigste var dog opnået. Kolonien ville blive anlagt, og Danmarks eneste traktatmæssige særret på østkysten kunne nu udnyttes.

Striden med de danske myndigheder om Scoresby Sunds kolonisering var endt, og mens man stadig i rigsdagen diskuterede traktatudkastet, salutede Kronborgs kanoner i slutningen af juli 1924 for »Grønland«, der holdt nordover med kurs mod Scoresby Sund, som vi nåede efter et par ugers sejlads. Fjorden var næsten isfri, men en bræmme ubrudt landis forhindrede os i at nå ind til den meget nære kyst, og intetanende fortøjede vi ved landisen for i ro og mag at kunne glæde os over ankomsten til den skønne fjord efter en let besejling af isbæltet, som den officielle danske isekspert i de forudgående kampmåneder havde påstået kun var besejlbar ca. hvert tredje år, og som tilmed før eller siden ville koste skib og måske endda menneskeliv.

Vor glæde over den lette besejling af fjorden blev desværre kun kortvarig, for pludselig kom landisen i drift, og en mægtig isblok skød op fra havets dyb med forfærdende kraft, knækkede vort svære egetræsror, som var det en sølle tændstik, ødelagde »Grønland«s agter-

»Grønlands« afrejse fra København den 10. juli 1924.

ende og flækkede kølen. Skibets propel blev dog sparet ved nådige magters indgreb, men vores glade forhåbninger om at oprette kolonien i Scoresby Sund lå knust i de få minutter, isskrningen var rede.

At kæmpe til det sidste er dog mænds lod og lyst, og da vi havde sundet os lidt over det helt uventede skæbneslag, gik vi igang med at prøve, om vi alligevel ikke kunne udføre det, vi havde påtaget os. Trods det meget alvorlige havari lykkedes det os at finde en nærliggende havn til vort skib samt meget gode forhold på land til opbygning af kolonien.

Vi slæbte og sled i et par måneder med at opføre de fornødne bygninger til

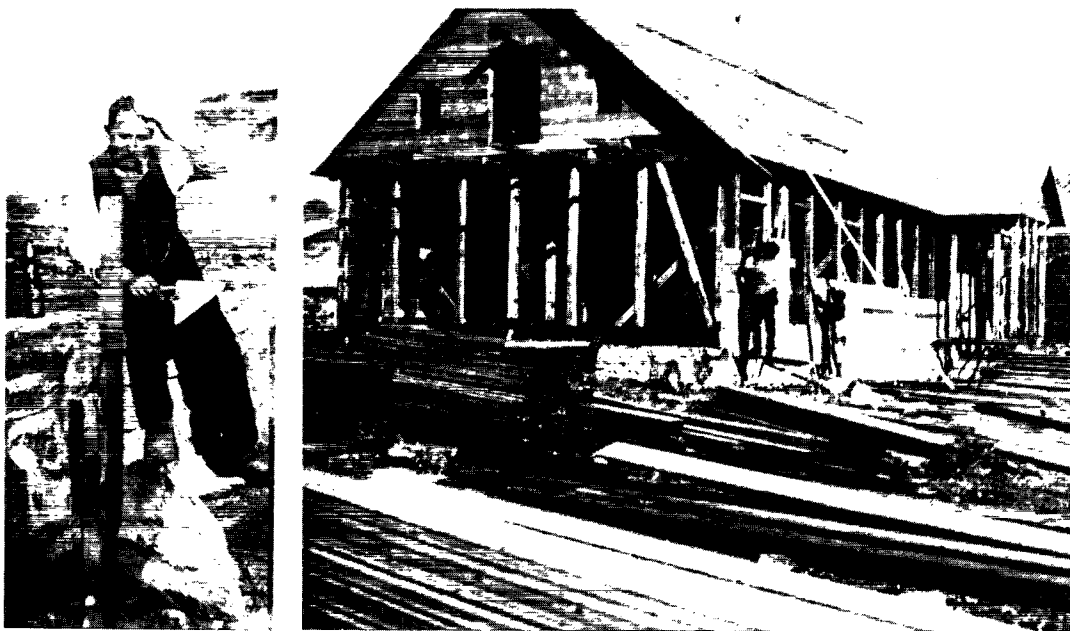
administrationen, husene til grønlanderne, og sent på efteråret slap vi til slut frelst tilbage til Danmark med vor havarerede skude efter en meget hasarderet sejlads over det åbne hav.

Vort mål var blevet nået fuldt ud, og året efter opfyldte Grønlands Styrelse sin del af aftalen og overførte ca. 65–70 kolonister fra Ammassalik samt to meget børnerige vestgrønlandske familier – henholdsvis som kolonibestyrer og præst i den ny koloni.

Scoresbysund var blevet en del af det dansk-grønlandske kolonisamfund, befolknet med efterkommere af de uddøde ureskimoer. En skøn ungdomsdrøm var blevet en realitet.

»Grønland« ved iskanten med knækket ror, ødelagt agterende og flækket køl.

»Vi slæbte og sled i et par måneder med at opføre de fornødne bygninger...«

Overvintringen 1924–1925

Da vi forlod Scoresbysund var der bragt så nogenlunde orden i kaos. Proviantboden var færdig og stuvet fuld af gods, det store hus beboeligt, tømmer og andre materialer bragt ud til de steder, hvor grønlændernes huse skulle opføres. Hvis intet uforudset indtrådte, skulle de tre tømrere have rigelig tid til at fuldføre det arbejde, vi havde påbegyndt, og nå at få alt klar til næste år, hvor grønlænderne ventedes at komme.

Men tiden må tages i agt i det høje nord, for vinteren er så lang og så mørk og kold, at udendørsarbejde for en periode må indstilles. Snestorme kan falde over landet og forhindre arbejdet, uforudset tidlig frost kan stivne jorden, syg-

dom ramme de arbejdende mænd o. s. v. Så de ordrer jeg udstedte inden min afrejse gik ud på, at arbejdet skulle fremmes af al magt i efteråret for at borteliminere så mange usikkerhedsmomenter som muligt.

Og ordrene blev fulgt. Knap er »Grønland« afgået, før alle tre tømrere og de tre naturforskere drager til Kap Steward for hver især at udnytte den sidste rest af sommeren på bedste måde. Videnskabsfolkene foretager indsamlinger, og tømrerne arbejder med husbygning. Arbejdet går rask fra hånden. I en håndevending bliver Ryders gamle depothus repareret, indrettet med skille- rum og bislag, store vinduer mod syd, – to grønlandske familiers kommende

Overvintringsholdet ved Ryders gamle depothus fra 1922.

hjem. Dernæst udgraves en gammel ruin, og et nyt hus rejses på det gamles tomt. Men så er det også forbi med det gode vejr. Efterårsstormene begynder at fare hujende og pibende henover det frosne land, fejende foran sig mægtige byger af sne. Bækkenes glade sommermumlen forstummer ganske, kvæles af den strenge frost, og de små bølgers svage skvulpen mod stranden ophører. Land som hav iklæder sig sin vinterdragt. Sommeren belaver sig på at gå i hi.

Men ikke på én dag. Længe strides sommeren og vinteren om overtaget. Efterårsdage er brydningstider i det høje nord. En stille frostnat, og havet bliver tyst, gemmes bort under tommers is, der brydes den næste dag af den fejende storm, knuses og mases sammen til en isnende grød, der fryser, så snart det bliver stille igen. Og mens sommeren og vinteren således strider om overtaget, må mine kammerater sidde som uvirk-somme tilskuere til naturkræfternes voldsomme kampe. Deres arbejde er udført, men hjem til kolonien kan de ikke komme. Havet er ufarbart med båd, og isen for usikker og svigefuld til at man med sindsro kan betro livet til det.

Der er ikke andet at gøre for de seks mand, end at vente til vinteren for alvor bliver den stærkeste, snart må det vel blive, og alt imens benytter de unge mænd hver eneste gode dag til at foretage lange vandringer henover land, dels på jagt, dels – og ikke mindst – i håb om at løfte sløret for nogle af de hemmeligheder, der skjuler sig i Kap Steward-bjergenes sandstensindre.

Dette er særlig naturforskernes opgave, og de finder også mangt og meget, som løfter sløret lidt hist og her, klarlægger forhold, som hidtil var skjult, men de finder dog på deres vandringer også det, som vil blive til uvurderlig betydning for kolonisterne: Kul, både ved bopladsen og længere inde i Hurry Inlet, begge steder på let tilgængelige lokaliteter.

Så videnskaben er tilfreds, og jægerne har herlige dage: Af ryper findes mange i omegnen, og selv om store sneugler også er på jagt efter de lækre, halv-voksne rypekyllinger, der endnu ikke har lært den store, livbevarende kunst at blive til ét med landet, så bringer mine kammerater dog mangel på rype hjem til det fælles bord, omend uglerne er skrappe konkurrenter.

Og andet vildt er der også. Fede moskusokser græsser roligt på Jameson Lands udstrakte højsletter, og selv om jægerne har strenge ordrer om ikke at skyde disse sjældne dyr, uden de bliver angrebet, så følges de dog af et forbavsende held: At blive angrebet når de mest har kød behov. Besynderligt, men efter sigende sandt.

Men desværre, hvad nytter det, at mine kammerater så vidt muligt undgår at skyde moskusokser for ikke at forringe bestanden, når andre landes jægere lader hånt om den samme uskrevne lov?

For oppe på Jameson Land ligger 9–10 moskusoksekadavre, hvoraf kun køllerne er fjernet, mens resten er overladt til ulve og ræve at æde, – og selv om disse dyr også skal have noget at spise, så synes det dog ikke som om det norske fangstskib »Quest«s besætning har ind-

lagt sig nogen særlig hæder ved dette hensynsløse slagteri af så mange dyr!

Hvornår, hvornår vil moskusoksen dog blive fredet, – og hvorledes kan den beskyttes, dette sjældne dyr, der i fjerne tiders isperioder levede som nabo til den indlandsis, der dengang dækkede hele Nordeuropa – fulgte mod nord med den smeltende is, først trængt af varme, siden af jægere, der i det sidste kvarte århundrede næsten har udryddet den i Canada, således at den nu kun findes i nogenlunde talrige flokke på Grønlands østkyst.

Det er på tide at skride ind for internationale dyrefredningsorganisationer, hvis man ikke vil opleve den tort, at den sidste rest af et før så talrigt dyr skal forsvinde fra Jorden – i en tidsalder, hvor fredning og beskyttelse er løsenet!

Mine kammerater træffer dog andre dyr, der ikke står i fare for udryddelse, hvor stærk efterstræbelsen så end bliver: Ræve, hvide og blå, der lokket af håbet om på en nem måde at bjerge sig et måltid mad, søger til menneskenes boplad i stedse stigende antal.

Det er næsten som om en for menneskene usynlig baune flammer lystigt fra Jameson Lands kullede bjerge, kaldende rævene til stævne på Kap Stewards sletter, thi rævene kommer. Først en enkelt ræv, lidt flov over at være den første, lidt benovet over situationen, lidt bange for de sære tobenede væsener, senere flere, snart mange, hvis dristighed stiger i forhold til deres antal. En halv snes dunbløde ræve er almindeligt at se udenfor mine kammeraters hus, adskillige gange det dobbelte antal, ja, en morgen, da mændene tørner ud af

huset, sidder ikke mindre end 27 blå og hvide ræve udenfor døren og venter tålmodigt på at morgenmaden bliver serveret!

Deres dristighed går over alle grænser, nærmer sig det utrolige. De går frejdigt hen til vinduet og lader sig fodre gennem det, holder udkig med døren og benytter enhver lejlighed til at smutte igennem en smal sprække for at komme ind i huset, alle herligheders oplagsplads. De løber rundt derinde og snuser til alle de mærkelige ting, som findes dér, bjerger sig en bid mad i ny og næ og er næsten ikke til at genne bort. Ja, selv teltet vil de dele med de farende svende, der fortæller historier om at måtte skyde ræve – bare for at få fred.

Nå, rævene lærer nok efterhånden at vare sig for de tobenede.

Langt om længe, efter en nedrig rejse, når mine kammerater hjem til kolonien, hvor Magnus Bengtsson har holdt hus i ensom majestæt, ventende på de andres tilbagekomst, travlt beskæftiget med at klare op og gøre orden, trofast bistået af den sidste overlevende hest »Sorte«, der åbenbart betragter sig som kammerat og ligestillet med Magnus, deler med ham – omtrent både bord og seng.

Men Sorte kan ikke holdes i live vinteren igennem. Den må dø, og stor er sorgen over at miste en trofast, slidende kammerat, men da »Tøsen« samme dag nedkommer med et kuld hvalpe, går det som det som regel går her i livet: Den afdøde glemmes for de nyfødte, der bliver alle mands venner og kæledægger.

Vinterens kulde har fået overtag over sommerens sol. Forsvundet er alt levende i hav som på land – kun ræve og ulve

Rævene går frejdigt hen til vinduet og lader sig fodre gennem det.

bliver ved med at besøge de syv i kolonibestyrerhuset. Ræve hver eneste dag i flok og følge. Ulve sjældnere, dog således, at de ses næsten hver eneste dag.

Ladende hånt om kulde og vinter vander den store hvide bjørn frem over det mægtige land, igennem den dybe sne,

Den sidste overlevende best »Sorte« må med sorg aflives, før vinteren sætter ind.

kommer huset nær og betaler med livet for sin nysgerrighed. Men bjørnene bliver sjældnere og sjældnere, ophører til slut ganske med sine kærkomne besøg. Ræven søger hi, og kun ulvene holder stand vinteren igennem, strejfende igennem den store stilhed og det tætte mørke. De er som hvide, tyste genfærd, der er her, der og alle vegne, men dog ingen af de steder, hvor ivrige jægere færdes, – eller måske rettere, hvor deres kugler slår ned. For ulvene ved, at de ikke båder dem godt.

Der bliver så tyst og stille på Ferslews Pynt. Vinteren er over landet. Solen går i hi den 14. november og prøver ikke mere at kigge over horisonten til det isdækkede land, omend dens stråler farver himlen gylden ved højmiddagstid. Alt levende sover, venter, drømmer og længes efter forår og sol. Stilheden bliver næsten håndgribelig, selve landet

sover. Kun himlen lever: Tindrende stjernelegioner jager andre lige så tindrende legioner hen over det sorte hvælv, følger deres anfører, den gnistrende klare måne, mens bølgende nordlys, grønlig, røde eller violette og skingrende gule lyser på himlen og dækker for flugten med sin flammende kappe.

Tyst og stille er vinteren, dødt er landet, alt sover. Skønt stop, ikke helt: I syd hæver sig nogle tågebanker lige over Kap Tobin, svajer frem og tilbage for de svage luftninge, farvede gyldne ved middagstid. Altid er de der, når vejret er klart, på samme sted, netop dér over kullerne på det yderste land. Hvad kan det dog være? Det må undersøges, og en dag organiseres en lille ekspedition til Kap Tobin for at opdage, hvad tågebankerne mon kan betyde.

Forbavsende – de viser mine kammerater vej til varme kilder! Den ene kilde vælder frem på land og har smeltet sneen indenfor et stort område, holder 62 graders varme selv nu i højvinterens isnende frost. Den anden strømmer ud ved strandkanten og holder en ret stor våge åben i isen hele vinteren igennem – en våge der trækker alt levende, når den dag igen oprinder, hvor dyrene vågner af deres lange dvale, og trækfuglene kommer tilbage fra syd.

Men endnu hersker vinteren i landet, og der er længe til at kong sommer holder sit indtog. Det sner og blæser, det stormer, vinden tager livtag med huset, hylér over sin afmagt og farer fælt brummende om husets skarpe hjørner. Det fryser, så husets træklædning vander sig under den sviende frost, kla-

ger sig højlydt. Og ude fra havet høres sære, gysende lyde: Små skarpe smæld, jamren og uhyggelig klagen. Det er isen, som slår hårfine revner under frostens ubønhørlige magt, forskyder sig ganske lidt, knirker og skriger som en sjæl i helvedes pine.

Når imidlertid kulden er størst og mørket tættest, laves der til gilde i det store overvintringshus, som til denne dag undergår en længe tiltrængt renselsesproces. Der brases og steges i køkkenet, bages, og hver mand tørner til for at lave netop dét kulinariske produkt, hvori han er mester. Og når aftenen kommer, høres den sjældne lyd af prop- per, der trækkes ud af snævre flaskehalse.

Så vasker man sig grundigt, klæder sig i søndagstøj, og lysene tændes overalt i det store hus. Nu skal der festes, for det er juleaften.

Juleaften i det høje nord er noget andet og mere, end juleaften andre steder på kloden. Man fejrer vel nok også her Kristi fødsel og nikker til stjernerne så blanke, at hver eneste én kunne have ledet ørkenens vismænd på deres vandring til krybben i Betlehem – men polarnattens juleaften får alligevel sin egen og ikke mindre højtidelige stemning derved, at den falder på den første dag efter at vinterens rygrad er brudt. Man fejrer lysets sejr over mørket – i åndelig og bogstavelig forstand.

Thi i forgårs nåede solen sin sydligste deklination og er på vej mod norden igen. Allerede nu synes lyselskende sjæle at kunne spore, at lysningen på himlen i syd bliver lidt større, men også kun lidt og ligesom lidt klarere, mere lysende

Overvintringsboldet fejrer juleaften 1924.

end dagen tilforn, at bjergene står skarper i nord mod den sortblå himmel, at isen og sneen har fået lidt mere glans. Lyset og sneen vender tilbage.

Så dén aften fejres der en dobbelt fest i det høje nord.

Men der går dage og uger, ja lige akkurat en måned, inden et forjættende, strålende lysneg viser sig i syd lige over solen, hvis øverste rand netop den 24. januar kryber op over horisonten lige udenfor Kap Brewster og ligefrem tænder ild i frosttågen, som hænger lavt over det åbne vand, sender en ildpil henover landet, vækker af dvale det døde land, der et kort nu iklæder sig et skønt diadem af funkende, strålende iskrystaller, mens bjergenes sneklædte

skråninger rødmer svagt til himlens fyrste.

Landet er pragtfuldt, når solen kommer igen, og tænk – man kaster skygge påny, en rigtig skygge, sort og tung, men så uhyre lang, at ens hoved når bjergenes fod, mens man selv står på isen.

Livet bliver påny værd at leve.

Dag for dag tiltager lyset i styrke. Dag for dag hæver solen sig højere og højere over horisonten. Dag for dag vågner livet mere og mere af dvale, – men samtidig svinder den intense glæde over solen i menneskenes sind. Den lange og mørke vinter er glemt, hører en fjern fortid til. Solen bliver dagligdags, noget man slet ikke kan tænke sig at undvære, noget man ikke forstår, at man har und-

været. Skyggen, en kær kammerat, man slet ikke kan tænke sig at være foruden. Polarlandet bliver for en stund som andre lande med rigtig fordeling af mørke og lys.

Med solens ankomst begynder uden-dørslivet påny. Kaj Rasmussen kører hundene til, pligterne kalder i Guds frie natur. Snart går alt sin vante gang. Dyrelivet vågner, bjørne med skinnende hvide pelse vandrer ind over den mægtige fjord, vejrer milebort farten fra huset, og drevet af deres fantastiske nysgerighed skal de nær for at se, hvad det kan være for en fremmed fært. Men de kommer dog som regel for nær, og den 18. februar falder årets første bjørn for mine kammeraters kugler. Den hvæser og brøler, krummer sig af smerte, mens dens hjerteblod farver sneen rød.

Og der kommer stadig flere bjørne, – på jagt efter sæler, der nu kaster deres unger i huler under sneen ved isbjergenes fod. Og ulve følger i bjørnernes spor for at få andel i den rigelige jagt. De bliver selv jaget og dør endelig for mine kammeraters rifler. Ræve flokkes påny om det store hus og går gladeligt i fælderne, der er spredt ud over landet. Som én af mine kammerater siger: »Jeg ligefrem væmmes ved de mange lig (af ræve), og jeg lukker mine fælder for at dæmme op for rævenes selvmords-trang.«

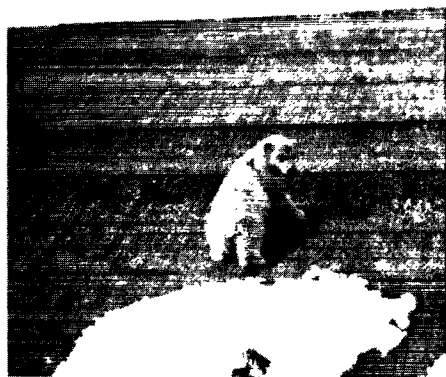
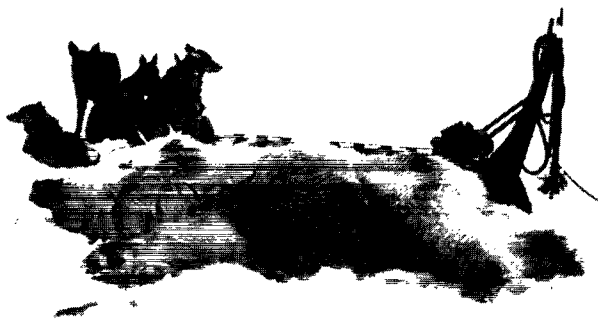
Slæderejsernes tid er også inde nu. Til Kap Steward og helt ind i Hurry Inlet trækkes de smalle spor henover den hvide sne. Ned til Kap Tobin fører en veltrådt landevej, og Magnus Bengtsson graver sig en hule i sneen dernede, lever et eneboerliv ved det åbne vand mellem

Kap Tobin og Kap Brewster, nyder solen, varmen og det rige dyreliv: Bjørne traver langs iskanten jagende den store mængde sæler, som svømmer rundt i det sortblå vand og misser mod solen med de kønne, brune øjne. Bjørne ved hulen, og måger i det varme vand ved kilden. Der er nok at se på, mere end nok til at skyde.

Og det bliver forår, inden ret man har tid til at se sig om. Den 24. april stiger temperaturen til frysepunktet, selv på en herlig klar dag. Sneen smelter rask. Det sorte land kommer frem, græsset grønnes, planterne vågner af vinterdvalen og sender lange blomsterstængler op i den varme solfyldte luft. Knopperne svulmer, brister og folder sig ud til strålende blomster. Og en skønne dag høres en sagte rislen hen over stranden. Afsmeltningen er blevet så stor, at vandet samler sig til mumlende bække. Sommeren er på vej.

Bjørnene trækker stadig ind i fjorden, især drægtige hunner, der føder i kolde lejer ved isbjergenes fod og vandrer udefter for at indvie den lille, kridhvide og dunbløde bjørneunge i havjagtens mysterier.

Desværre når alle ikke så langt, før de opdages af mine kammerater på rejse. De dør, lastes på en slæde, og mens blodet siver ned på sneen og skaber et knaldende rødt spor på den hvide flade, køres slæden hjem. Men følgende sporet går en lille bjørneunge og kalder på sin døde mor! Den følger sporet helt op til huset og vænner sig snart til mennesker. Den spiser deres føde og drikker deres mælk, glemmer den døde mor og anerkender snart moderens drabsmand som

Den lille bjørneunge anerkender snart moderens drabsmand som plejefar.

plejefar. Den holder til, hvor menneskene færdes, den bliver tam, kravler op på taget af huset og lunter rundt på pladsen. Senere vågner dog trangen til at strejfe rundt i den store natur, og en skønne morgen er bjørneungen borte. Nogle kommer aldrig igen, men en bestemt lille bjørn var blevet så vant til fodring og pasning af mennesker, at den ikke kunne klare sig selv. Den kom frivilligt tilbage, og selvom naturen stadig kaldte på den og lokkede den bort fra den sikre tilværelse ved stationen, så var naturen dog hård og brutal. Kampen for tilværelsen var for svær for den lille bjørneunge, der igen søgte hjem til huset, hvor den rumsterede mellem tømte konservesdåser og alskens affald i håb om at finde noget at spise. Den fik, hvad den søgte, men den blev efterhånden for vild for mine kammerater at magte, og efter godt en måneds forløb fulgte den forkvaklede bjørn på voldelig måde sin mor til de jagtdistrikter, hvor menneskene ikke gør dyrene ondt.

I midten af maj begynder fugletrækket for alvor. Mægtige flokke bruser over Kap Tobin med kurs mod nordens fredfyldte rugepladser, og omtrent samtidig kryber sælen op på isen for at nyde godt af den varme sol. Sæl ved siden af sæl spredt ud over den hvide flade, bjørnes lette bytte og et endnu lettere bytte for de grønlandere, som nu snart skal komme.

Sommeren er nu så langt fremskreden, at tømmerne påny kan arbejde med husene, og da Kap Hope er det sted, hvor sneen først smelter, flytter de derud, – arbejder om dagen og går lange ture om aftenen, undrer sig over den mægtige forskel der er på landets forskellige lokaliteter, thi landet i vest, øst og syd er stadig dækket under sne, mens Kap Hope er snebart, og jorden er grøn.

Fuglelivet er rigt ved Kap Hope. Gæs skræpper omkring husene og holder til i store søer, hvor de har deres reder på tuer, som rager op over vandet, eller på

småer, ja alle steder hvor æggene kan ligge i fred og gæslingerne vokse op uden fare for opdagelse og overrump-ling af de mange ræve, der lusker hen over landet og lever et herreliv.

Arbejdet går sin gang. Tømrerne har travlt, hver time er nu kostbar. Naturforskerne er optaget af deres eget arbejde, og tiden må af dem tages om muligt endnu mere i agt end af tømrerne. Men desværre kan en af de tre naturforskere, magister Bjerring Petersen, ikke længere deltage i arbejdet i marken, da han ligger hjemme på Ferslews Pynt, syg og lidende, kæmpende en håbløs kamp mod en sygdom, hvis rod ligger dybt, og hvis væsen hverken han eller hans kammerater forstår. De ved ikke hvad de skal gøre for at standse sygdommen, og de ser med bekymring, at den syge daglig bliver dårligere, at hans kræfter svinder, og at lysten til at stritte imod, til at leve, bliver mindre og mindre. De venter dog alligevel ikke, at sygdommen skal tage en så alvorlig retning, som den gør hen mod slutningen af juni. De kan umuligt tænke sig, at deres syge kammerat ikke skulle kunne klare sig til sommeren for alvor kommer, – og med den skibene.

Det kan han imidlertid ikke. Mens Aage Nielsen og Alvin Petersen er på slæderejse ind til bunden af Hurry Inlet, hvor de i fulde drag nyder den dejlige sommer, og de tre tømreere slider på Kap Tobin med at få husene færdige dér og næsten må stoppe ørerne med vat i håb om at kunne være i ro for det forfærdelige spektakel fra en hærskaare af glade fugle, som boltrer sig kådt i det lunkne vand ved stranden nedenfor de varme kilder, sidder Magnus Bengtsson alene

hjemme og prøver at opmuntre sin syge kammerat og at holde sygdommen stand.

Det lykkes dog ikke, og den 2. juli dør magister Bjerring Petersen, vistnok af en nyresygdom, der allerede omkring juletid begyndte at tære hans kraft. Det er et trist budskab for Magnus Bengtsson at bringe ned til tømrerne på Kap Tobin, og det bliver en sørgelig hjemkomst for de to mand, der har været i Hurry Inlet. De kommer tilbage dagen efter, at deres kammerat er død. Mændene kommer fra hver sin side til deres afdøde kammerats bære. En kiste tømres sammen, og de slæber den op i fjæren, hvor den stilles på et solbeskinnet, frodigt sted, hvor den stille dækkes med sten.

Dødsfald er altid trist, dobbelt vel nok heroppe i nord, hvor man i forvejen er så få, og det lægger en klam hånd over mine kammeraters livsglæde. Men længe kan man ikke modstå den smilende arktiske sommers tillokkelser. Arbejdet skal jo også passes, og der er endnu en hel del at gøre, inden overvintrings-holdet kan lægge hænderne i skødet og sige: Vort arbejde er gjort!

Allerede den 15. juli bryder isen op i Scoresby Sund og driver ud i det åbne hav, i den mægtige klaring, der hele vinteren har været at se ud for fjordkomplekset. Den 18. juli er der åbent vand helt ind til Ferslews Pynt, og dønning fra det åbne hav når til mine kammeraters forundring helt ind i fjorden. Den sætter brænding mod kysterne, æder den sidste rest af is, bryder den i stumper og stykker og sætter den til søs, hvor den gribes af den sydgående strøms uimodståelige kraft for at føres

mod varmere egne. Havet er åbent, hvad øjeblik det skal være kan skibe komme ind, og i slutningen af juli viser en norsk sælfanger sig da også i Scoresby Sunds munding – dog uden at få forbindelse med overvintringsholdet.

Den 1. august ser mine kammerater imidlertid til deres forundring et skib, som ligner vort gamle »Grønland« stævne fjorden ind, runde Kap Tobin og sætte kurs mod Ferslews Pynt, ankre nedenfor husene. Og det er først da et mindre fartøj fra den nyankomne når land og bliver modtaget af mine kammerater, at det går op for dem, at det ikke er vores eget skib, som er kommet uventet tidligt. Det er derimod en fremmed besøgende, det franske ekspeditionsskib »Pourquoi Pas« under kommando af den kendte franske forsker Dr. J. B. Charcot.

Dr. Charcot kommer fra Jan Mayen, hvor han af den trådløse telegrafs besætning erfarer om mine folk på Østgrønlands mennesketomme kyst, og i håb om at kunne være dem til lidt nytte, afbryder han sine undersøgelser og holder ind mod Scoresby Sund, hvor han finder meget spredt is udfor kysten og uden vanskeligheder når ind i fjorden. Han ser husene på Kap Tobin, og ledet af blinket fra vinduerne i kolonibestyrerhuset holder han mod nord og ankrer op i Amdrups Havn – men desværre for sent til at hans lægevidenskabelige kunst kan redde Bjerring Petersens liv.

Der oprinder en glad dag for mine kammerater, som nyder samværet med de venlige franskmænd, spiser god mad, drikker herlig drue, hører nyt fra den store verden, der så længe har været en

lukket bog for dem. Men da de har alt, hvad de behøver, bliver Dr. Charcots ophold kun kort, og efter et besøg ved det helt isfrie Kap Steward holder han påny til søs, dog ikke inden han har aftalt en privat kode med overvintringsholdet, for på den måde at lade dem vide, hvornår skibet med grønlænderne kan ventes.

Og Dr. Charcot holder ord. Pr. radio får han underretning fra Scoresbysund Komiteen om skibets sandsynlige ankomstdato, og pr. radio, samt benyttende de aftalte kodesignaler, lader han sin viden gå videre til de længselsfuldt ventende mænd på Ferslews Pynt, som først da erfarer, at skibet næppe kan ankomme før begyndelsen af september.

Det er sent, og der er endnu det meste af en måned at vente. Men arbejdet er færdigt, og mine kammerater har nu ikke andet at gøre end at holde udkig efter vores gamle »Grønland«, der repareret og overtaget af den danske stat, omdøbt til »Gustav Holm« skal anløbe Ammassalik inden Scoresbysund for at få kolonister derfra. Dér var der flere end nok, der ville med, og mange familier, der havde pakket deres ejendele sammen og var parate til at rejse, måtte blive tilbage. – Og endelig den 4. september, efter en stormfuld overrejse, ser mændene på Ferslews Pynt vor gamle skude stævne Scoresby Sund ind, rullende i de svære dønninger fra det åbne hav på det selvsamme sted, hvor vi året i forvejen havde masser af is og blev krydset i dets hårde favntag.

Ombord på »Gustav Holm« er der et broget liv. Skibets besætning og guldskrammererede officerer, embedsmænd

Det brogede liv ombord på »Gustav Holm«. Øverst til venstre Johan Petersen med Justina, den ældste kvinde ombord.

Knap er ankeret i bund, før konebåde og kajakker smides i vandet.

til den nye koloni, den uforlignelige Johan Petersen, hans assistent, grønlanderen Høegh og en anden grønlander præsten Sejer Abelsen, en jordemoder og hendes mand – og så kolonisterne, mænd, kvinder og en masse børn.

Og hunde – hundrede omtrent står bundet alle tænkelige steder ombord og hylér og snapper efter hver den, som kommer dem nær. Svært nok er det at komme frem i det mylder af mennesker og dyr, som findes på det lille skib. Og vanskeligt er det at bane sig vej mellem kolonisternes mange ejendele, som er stuvet sammen på dækket: Konebåde og kajakker, telte og slæder, sække med alskens mærkværdigt grej.

Men knap er ankeret i bund udfor kolonien, før konebåde og kajakker smides i vandet, for grønlanderne længes efter

at sætte fod på det forjættede land, og snuppende sækken med deres kæreste eje færges de ind til stranden, springer ud af fartøjet og ind over land, sparker glade til det lange græs og nyder igen at være på landjorden – borte fra det forhadte rullende skib med den indskrænkede plads på et surtlugtende mellemdek.

Og landet – eller det er vel snarere havet – viser sig fra den venligste og mest smilende side. Det er stille og klart. Solen skinner og lokker sæler op, hvalrosser kommer drivende på små isflager tæt forbi pynten, hvor de undrende grønlandere står og glæder sig over vildtrigdommen. Det kribler i dem for at komme i gang med fangsten, for at jage er grønlandernes lyst, og snart skyder et par kajakker hen over havet på

Det kribler for at komme igang med fangsten, og snart skyder kajakker hen over havet.

jagt efter sæl. Kvinderne standser et øjeblik i deres hæsblesende jag for hurtigst muligt at gøre de nye huse beboelige. Børn holder inde i deres jublende leg, og alle stirrer ud over havet efter kajakmændene, der hurtigt og vævert nærmer sig det intetanende bytte.

Nu er det nær – så nu, nu – rifler knalder og våde harpuner glimter i solen. Sælens blanke øjne bliver matte, og vandet farves rødt af blod. Hvalrosserne brøler forskrækket. Hundene hyler og bliver vilde ved at se det meget kød og blod, og børnene jubler ved ordentlig mad igen. Henne fra pynten kommer kvinderne løbende fra deres huse eller telte, slæbende brændsel til andre, der allerede har travlt med at blæse ild i et bål, der snart flammer lystigt i den lyse

aften. Kedlen hænges over, og vandet bobler, inden sælen er parteret. Store klumper kød smides i gryden, koges, og et gjaldende råb lyder henover det stille land, et råb som ikke har lydt dér i hundrede år eller mere: Kødet er kogt!

I den stille nat flammer bål ved bål, og rødgylden røg hæver sig mod himlen. Skæret fra de frådende flammer lyser på brune ansigter og spillende øjne. Der råbes glade ord fra bål til bål, og pludselig stemmes der i med en sang, som tages op, synges af alle firsindstve grønlandere. Hundene hyler, vidt klinger det over bjerg og dal, ud over det stille vand. Grønlanderne er kommet »hjem« – og deres glæde er vor fryd. Hvad engang var et grønlandsk bosted er igen blevet grønlandernes.

Til Scoresbysund for tredje gang!

Og der kom vinter, og der kom vår igen med solfald og milde vinde. Snart ville sommeren påny holde sit indtog. Sneen ville smelte i det høje nord, isen skørne og bryde op, besejling af østkysten blive mulig. Det mørke tæppe, der omtrent i et år havde skjult den nye koloni for vore søgende blikke, kunne snart løftes, – men for hvad?

Vinteren havde været trang for dem, der havde Scoresby Sund kær. Bekymringerne havde naget, – for i Ammassalik, hvorfra kolonisterne var kommet, udbrød en influenzaepidemi umiddelbart efter deres afrejse, og det kunne næsten ikke undgås, at den snigende farsot var fulgt med »Gustav Holm« til Scoresbysund som blind passager. Og hvad så?

Ja, i mørke vinterdage gav den tanke mig mange triste stunder. Kolonisterne ville blive syge, måske – nej desto værre, ikke måske, men sikkert ville adskillige bukke under for sygdommen og resten skræmmes af deres overtro, af den tro, de havde nedarvet fra fædre, der for en god halv generation siden var hedninge og troede, at deres stolte, men til tider dystre land var befolket af ånder, der alle ville dem ondt. Og dén tro har kristendommen ikke helt fået bugt med endnu. I deres inderste er ammassalik'erne endnu hedninge. I deres inderste tror de endnu på onde ånder, og i afsides hytter, langt fra præsten, opføres den dag i dag de ældgamle trommedanse, der bevæger ånder, kalder dem hid, sender dem did – for godt eller ondt.

Og ville de ikke tro, at den uforklarlige sygdom, der kom over dem som en

tyv om natten, ranede deres liv som om en stimand var sendt af en af de store, vældige og onde ånder, der fra Arilds tid havde ruget over Scoresby Sund og slået dens fortidsbeboere ihjel?

Ville de ikke tro, at den uforklarlige sygdom kom, fordi de ikke havde været tilfredse med deres eget land. De var draget over havet til et andet, der stod under onde ånders varetægt?

Ville de ikke tro, at den uforklarlige og snigende sygdom slog dem ihjel som straf for deres anmaselse: At tage det i besiddelse, som ånder havde lagt øde?

Ville de ikke tro alt dette?

Jovist ville de så, og naturligt ville det også være, – når man som de lever i et land så barsk og så hårdt, at ikke en eneste god ånd, ikke en eneste beskyttende engel i fordums tid havde formået at tænde en gnist af håb og tryghed i deres kuede sind.

Man måtte således i høj grad regne med eskimoernes specielle sindstilstand, og faldt ulykker, ligegyldigt af hvilken art nævnes kunne, over den unge koloni, ville ingen magt på jorden være i stand til at overbevise kolonisterne om, at det havde naturlige årsager, og at det kunne forklares med dette eller hint, at det var noget ganske forbigående. Ingen og intet kunne forhindre dem i at rejse hjem til deres fødeegn, når skibet kom: Skræmte for bestandig, en sørgelig erfaring rigere, – fattige på gods.

Så der var grund nok til bekymringer i mørke vinterdage. Det var jo dog næsten hundrede menneskeliv, der stod på spil foruden vor nationale ære. Men vinteren gled umærkeligt over i vår, våren i sommer, og snart ville tæppet

løftes for det forløbne års hændelser i kolonien, og alt ville blive klart for det ængstede sind.

Og skæbnen havde føjet det så, at jeg selv kunne være med til at løfte det tunge forhæng for Scoresbysunds hemmeligheder, thi en morgenstund i slutningen af juli vågner jeg i den lille by Thorshavn på Færøerne ved at høre en skinger dampfløjtes lystige kalden, og da jeg springer til vinduet, som vender ud over reden, ser jeg et skib stævne havnen ind.

Der er lidt tåge lige udenfor havnen, dér hvor skibet er, så straks kan jeg ikke skelne alt klart, men pludselig bryder skibet igennem tågen og sejler ind i havnens sollys, der glimter på dets hvide sider, på tricoloren, der blafrer fra mesan-gaflen, på tre slanke master og på den hvidmalede skorsten agter. Der er ingen tvivl længere, det er »Pourquoi Pas«, den franske regerings ekspeditionsskib, under den kendte polarforsker Dr. J. B. Charcot's kommando.

Uventet? – Nej, vist ikke nej, ventet er skibet, i høj grad ventet endda, dog derfor alligevel tifold velkommen, for i en halv snes dage havde jeg som Corsarens hustru spejdet ud over havet efter det skib, hvormed jeg, som den franske regerings gæst, skulle sejle til Scoresbysund.

I tøjet i en fart og afsted, ned til Kongebroen, hvor skibets motorbåd i det samme lægger til: Ah, Dr. Charcot, velkommen til Færingernes øer!

Glade velkomsthilsener imellem gamle venner, formelle hilsener til mænd jeg ikke kender, men som snart skal blive gode venner, – og så får vi tid

Dr. J. B. Charcot ombord på det franske ekspeditionsskib »Pourquoi Pas«.

til at tale lidt sammen, opfriske de dage i foråret, da denne tur blev bestemt under et ophold i Paris, – en rejse fra Frankrigs herlige og frodige strande til Scoresby Sunds øde kyster.

Og snart vugger vi på Nordatlantens brede dønninger med kurs mod nord, stik nord. Vejret er herligt, vinden god og frisk. Maskinen trækker og sejlene trækker. Med ni miles fart i timen stryger vi op mod det høje nord, mens radioen gnistrer og bringer bud fra »Gustav Holm«, at han på næsten samme bredde som vi stryger mod nord for hamrende maskine og fulde sejl, løbende omtrent parallelt med os med skæringspunkt i Scoresbysund.

Vi skal dog først til Jan Mayen, den ensomme klippeø i det nordlige ishav,

hvor Dr. Charcot, bistået af sin dygtige videnskabelige stab, skal foretage nogle undersøgelser, inden vi holder ind mod Østgrønland. Jeg er glad for det fine vejr og den førende vind, der følger os did, – det fremmer jo rejsen, og det er godt, for mine tanker er i Østgrønland, og Jan Mayen interesserer mig såre lidt.

Vi når øen, dér hvor den af kæmpehånd er kastet ud i havet, ser den barske sydkyst, hvor den norske radiostation ligger, og det høje, pragtfulde Beerenberg, der hæver sine iskronede tinder omtrent lodret ud af havet til ca. 2700 meters højde: Mørk og dyster forneden, stormhærget, indkranset af hvidpisket brændingglinsende hvid foroven, favnende himmelrummets drivende skyer, men udslukt er nu den mægtige vulkan, der indenfor historisk tid har været i udbrud, og som engang i fortids mørke lyste op som en flammende bause i det øde hav.

Nu ligger en radiostation ved bjergets fod. En moderne opfindelse, hvormed der sendes meteorologiske observationer til Norge, hvis kyst – meteorologisk talt – bliver beskyttet mod pludseligt opstående storme her fra det barske Jan Mayen: Til uvurderlig gavn for den nøjsomme og driftige norske fiskerbefolkning, til frelse for mangt et menneskeliv.

Men øde er stedet at se. Bittert må det være at bo her et års tid eller så uden forbindelse med omverdenen. Man forstår så godt, at de tre mænd, som passer stationen, tager et svært nap for at sætte deres lille og skrøbelige jolle på vandet i glad forventning om en times samvær med andre menneskelige væsener.

Og belønnet bliver de da også for deres stræb: I »Pourquoi Pas« last ligger friske grøntsager og andre gode sager til eneboerne på klippeøen.

Eneboere? Nej dog, ikke helt, for da en opkommende storm tvinger os bort fra den havnløse sydkyst til den ligeså havnløse nordkyst, ser vi til vor umådelige overraskelse et lille nybygget hus i Mary Muss Bay, – og udenfor det en opankret skøjte, der fra for til agter, fra hver nåd i skibet højt råber: Jeg er nordmand!

Og dog ikke helt, thi selvom skibet ikke kan skjule, at det stod på bedding i læ af de norske fjelde, så vajer dog et engelsk flag fra mastetoppen, og da vi stryger skibet nær, og vor tricolore blæser ud for vinden til hilsen, ser vi til og med et amerikansk flag blafre lystigt fra husets østre gavl.

Besyderligt, – og vi som troede, at Jan Mayen var ubeboet, bortset fra de tre mand ved radiostationen.

Det vækker sensation ombord på vores stolte skude, og sensationen bliver større, da vi kort efter ankrer op og ser nordmanden under det engelske flag lette sit anker og komme ned mod os. Men sensationen kulminerer, da to mænd kommer ombord: En ung amerikaner, der tilsyneladende er udrustet af et førsteklases spejdermagasin, med kompas, fløjte og barometer hængende fra bæltet, en mægtig kniv daskende fra baggen, og en revolver skjult så behændigt, at alle kunne se den, mens lommerne struttede med bøger og kort. Og den unge livsglade og sejlglade amerikaner ledsages af en hundrede procent norsk eventyrer, en besynderlig mand, der har

gravet guld i Alaska, fanget ræve i Canada, prospekteret efter olie i Mexico, drevet storforretning i New York og gået fallit en halv snes gange. En mand, der efter eget sigende har været alt mellem himmel og jord, en mand der selv påstår at have prøvet alt, og at dømme efter hans udseende både af godt og ondt!

Den livsglade præsenterer sig selv og sin ikke helt tiltalende ledsager, – og så begynder de at snakke, mens vi lytter spændt, nær ved at revne af nysgerrighed: Hvad vil de mennesker dog her, og hvad betyder dette internationale kom-sammen?

Tavshed hører imidlertid ikke til de varer, der kan købes i selv det bedst as-sorterede spejdermagasin, og længe va-rer det ikke, før den livsglade og eventy-reren krammer deres inderste hemme-ligheder ud for vore undrende øren. Skønt ret betænkt, så var det nok spej-deren, der fortalte det hele, for selvom den hundrede-procent's kan lade mun-den løbe, så det er en lyst at høre derpå, så siger han dog ikke så meget med sine mange ord. Han kender nemlig ikke så lidt til forsigtighedens nådegave!

Så det er altså spejderen, der fortæller en fantastisk historie om rigdomme, som kan hentes her på denne gudsfor-ladte ø. Om værdien af landet, både pengemæssigt og strategisk set, om »claims«, som ikke er reelle, men som kan »jumpes« af et par raske mænd, om rævefangst, – om vilje til kamp med nordmændene på den anden side af øen for at beholde det, de alt har taget, og hvorover Stars and Stripes vajer og skal vedblive at vaje, – siger den unge ameri-kaner og nikker smilende, mens han i

smug kærtegner sin behændigt gemte re-volver. Om så riflerne må tale med for at hævde denne ret, – og skulle det gå så galt, det med riflerne, så ofrer han sig glad for en retfærdig sag, thi det store, det rige, det mægtige United States of America skulle efter hans mening nok vide at beskytte en af sine mest håbeful-de poder – med samt hans ejendom!

Det lyder virkelig som et utroligt eventyr, og den hundrede-procents smi-ler, nikker og siger, at han har været med til det, der var meget værre. Han behøver slet ikke at påstå det så kraftigt. Vi tror ham gerne. Hans ansigt og de lidt uroligt flakkende øjne modsiger ikke hans påstand. Sandelig, det er et be-synderligt par, og vi ser forbløffede på hinanden og trækker næsten et lettel-sens suk, da de igen forsvinder over rælingen med samt deres fine spejder-udrustning og brovtende ord. Det gæl-der vel forhåbentlig også for Jan Mayens vedkommende, at Vorherre holder sin hånd over dårer, for så er den unge ame-rikaner ganske sikker!

Vi lander forøvrigt kort efter i Mary Muss Bay, – et øde og trist sted uden no-gen vegetation værd at tale om. Det er praktisk talt kun et land af slagger, ud-spyet af den mægtige vulkan lige østen for os, fra Beerenberg, hvis top nu er gemt hen i tunge, uldne skyer, presset mod den af den hylende vind.

Og som det regned! I spandevs næsten pøser vandet ned over os. Stene, – nej de udbrændte cinders, glinser af væde, og midt på et bjerg af disse løse cinders ligger et faldefærdigt hus, hvor en østrigsk ekspedition havde hoved-kvarter i 1882. Det er et forfærdeligt

øde sted, med udsigt til et sort, forbrændt fjeld, til en død lagune, til et hav, hvorover tågen som regel ruger, hvis da ikke skyerne piskes frem over det sortgrå vand af en fejende vestenstorm.

Det er et forfærdeligt trist sted, hvor mennesker dog har boet både før og efter østrigerne. Før var det hvalfangere, der afkogte tran på øen, siden blev det rævefangere og forhutlede eksistenser, som prøvede at få en skilling tilovers ved at leve i frivillig forvisning, eller skibbrudne søfolk, hvis hytter man ser både her og der, bygget af drivtømmer, elendige huller med sprækker i væggene, hvorigennem vinden nu hyler en klagesang for de ulykkelige, som en ublid skæbne havde drevet hid, – og som blev her. En mængde stendysser, kronede med faldefærdige kors, viser de steder, hvor forpinte sjæle har fundet hvile, – dræbt af skørbug eller kedsomhed!

Vi er glade, da vi igen sidder i »Pourquoi Pas«s varme kahyt, og vi bliver endnu gladere, da ankerspillet rasler, kæden hives kort, og ankeret brydes ud af den løse, sandede bund, og hives fra boven, mens maskinens taktfaste rytme banker ind i vore hjerner. Farvel Mary Muss, farvel Mary Muss!

Jeg håber aldrig at komme der mere. Stakkels amerikaner, der skal bo her et helt år, inden han forhåbentlig vender hjem. En såre vis mand, der dog måske nok, når tiden kommer, deler skæbne med andre vismænd, – i fattigdom på gods og guld.

Kort, som vort ophold har været ved Jan Mayens kyster, blev det dog mere end langt nok for mig, der længes efter

Grønland, et paradis i sammenligning med landet derinde på vor læ låring. Vi er nu, den 3. august, til søs påny og stævner vestover mod mine længsels mål, mod isen, mod Scoresby Sund.

Som altid, når man stævner mod isen, opfylder denne alle vore tanker. Fra for til agter, i kahyt som lukaf, er det stadige spørgsmål: Hvordan bliver den mon iår, er den åben, spredt eller tæt?

Vi aner det ikke, og vi kalder gennem æteren for at få fat på en eller anden, som kan fortælle os lidt om isen. Vi kalder i nord og finder en lille skøjte, hvis besætning glade kan fortælle os, at isen er spredt helt ind til land. Vi kalder i øst og taler med Jan Mayen, som beretter en sørgelig historie om et isbælte så umådeligt bredt og tilsyneladende så tæt, at vi næsten med det samme opgiver alt håb om at trænge igennem. Vi søger i vest og høres af en engelsk ekspedition ombord på en norsk skøjte med kun 8 dage fra Tromsø til Østgrønlands kyst. Isen må altså have været meget god, hvor den brød igennem, og vort humør stiger påny. Chancerne for at nå igennem står over pari igen. Og vi taler stadig med »Gustav Holm«, der nu er lidt foran os og allerede har mødt is. De første meldinger var alt andet end gode, men de senere var lige så opmuntrende, som de første var nedslående. Chancerne synes at stige for hver melding vi får.

Alt i alt lyder de forskellige beretninger jo ikke så værst, men vi bliver nu alligevel ikke stort klogere på forholdene, inden vi selv når isen og kan dømme efter egne erfaringer. Så vi længes efter at komme så langt og taler et ord eller to i privatum med maskinmesteren for at

få ham til at give skuden lidt mere fart. Resultatet viser sig straks i et lidt kraftigere brus under boven og et kølvand, der males hvidt af den snurrende skrue. Nu må vi vel snart være ved isens grænse?

Under almindelige forhold – ja, men i år nej, thi der synes slet ingen isgrænse at være i denne sæson. Vi møder en stump is, men da det er tåge, kan vi intet se udover et par hundrede meter, og vi venter hvert øjeblik at opdage det lyse glimt i den sorte, uldne masse, der hviler over havet, – et glimt som viser, at iskanten er for boven.

Men vi ser ikke den hvide lysning, hverken ret for, mod nord eller mod syd. Derimod træffer vi endnu et lille stykke is, nok et og endnu et. De kommer i flok og følge, men så små og forvaskede, så langt fra hinanden, at jeg aldrig har set noget lignende, og da tågen stadig ikke viser lyst til at lette, holder vi ind mellem de små stumper is og håber så inderligt, at vi ikke løber os en staver i livet ved at dampe indover i blinde.

Det går dog godt i time efter time, og de af franskmændene, som ikke før har været i is, betragter mig med skælmske øjne, stikker hovederne sammen og hvisker til hinanden. De tror, at jeg har villet binde dem en historie på ærmet om den bidske is, mener at dette er normalt, og at det kun er den erfarne rejsendes sædvanlige pral med den is, der efter hans sigende kan hindre adgangen til Grønland, kan tørne sammen under bulder og brag og knuse et skib, som var det en æggeskal.

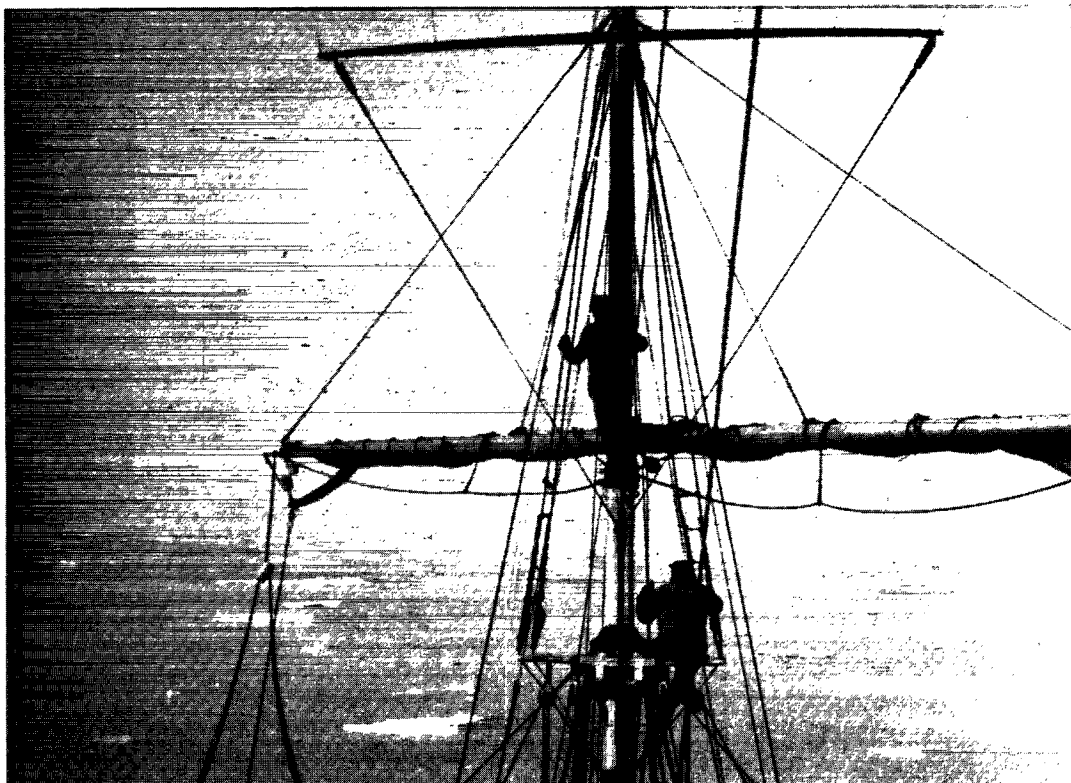
Jeg næsten ønsker, at der må komme is, sådan rigtig is forstår sig, og ikke dis-

se sølle små og forvaskede isstumper, vi nu ser omkring os, for at mine advarende ord kan stå til troende. Men selv om isen tætner lidt, alt som vi kommer frem, så klarer det dog samtidig i vejret, og vi kan med lethed finde vej imellem det bælte af sagteligt drivende isflager, vi møder en snes sømil fra land. Vi kan atter gå fuld kraft frem hele tiden, – igennem tindrende klar luft, over et knaldende blå hav, oversået med kridhvide isflager.

Skønt, meget skønt, herligt udover fattige ords udtryksevne, og klokken 7 aften den 5. august damper vi ind i Scoresby Sund og ser et gammeltkendt billede: I syd et fjeldlandskab så højt og pragtfuldt, så dystert, så vildt og forrevent, at dets mage ikke kan findes på jorden. Et kaos af bjerge og indlandsis, glitrende bræer, som langt borte i vest sluges i et væld af gyldne farver, der lyser og flammer med aftensolen som et strålende midtpunkt.

Højt oppe mod nord: Bjerge i lange og flade bølger, blånende bort mod en fjern horisont, rugende over kolonien og de hemmeligheder, der snart vil åbenbare sig for mig, som fuld af nervøs spænding hænger oppe på forreste bramrå og hjælper Dr. Charcot med at dirigere skibet frem mod det forhæng, hvis flig nu er ved at løftes – for godt eller ondt!

Vi runder Kap Tobin og stævner op mod de velkendte bjerge i Rosenvinges Bugt, hvis bjerge er som levende i den sitrende soldis. Spændingen stiger. Hvad ruger de over de bjerge deroppe, hvilken beretning vil jeg høre, når jeg når deres fod? Men spændingen må dog

Dr. Charcot's og forfatterens ophøjede stade i skibets fore bramrå.

holdes i ave lidt endnu, tålmodigheden sættes på prøve, for først da vi stævner ind i Rosenvinges Bugt møder vi is, der forsinker vor fremgang og giver mine ord om den bidske is sandhedens overbevisende styrke.

Langsomt arbejder vi os frem, bugter os ud og ind imellem isen, trækker på land, men så småt, åh så småt. Des længere vi kommer ind, des tættere synes isen at blive, og desto hurtigere falder ordrene fra fore bramrå, hvor skibets gæve chef Dr. Charcot og jeg har vort ophøjede stade: Bagbord lidt, mere

bagbord – fuld kraft frem på maskinen – stop, stop! Fuld kraft bak – skift roret – hårdt styrbord – hører I ikke, hårdt styrbord med det ror og fuld kraft frem igen!

Alt imens vi råber ordrer efter ordrer, holder jeg udkig med de smalle render åbent vand, – ske kan det jo, at en kajakmand har opdaget os og kommer ud i håb om at være den første og få den belønning, der altid gives til det første bud fra land: En snaps og fem kroner, – en belønning jeg gerne vil tidoble, hundrededoble sågar, hvis kun det kan hjælpe

De første kajakmand dukker op med godt nyt fra land.

og få en kajakmand ud i dobbelt hurtig tid.

Endelig ser jeg kajakmanden, endelig kommer han.

Langt borte mellem isen opdager jeg nemlig en mørk prik og glimt af våde åreblade, når solens stråler falder derpå. Åh, skynd dig, kajakmand, skynd dig. Fuld kraft frem på maskinen, blæse være med den smule is, lad os skubbe det for boven, mase os igennem det, smadre det, tvinge os en vej frem, for dér, dér kommer jo budbringere fra land, fra kolonien. Tæppet løfter sig rask.

Endelig er vi nær nok og har lidt vand omkring os. Stop maskinen, stop, og få fat på nogle ender til at hale kajakmanden ombord! Jeg har forladt bramrænen. Pladsen deroppe er mig nu lidt for trang, og dirigerende de interesserede franskmænd, hele tiden råbende ordrer, skynder jeg mig ned fra mastetoppen for at være parat, når det lille vævre fartøj skyder op langs siden. To er der, tre minsandten, – hele fire!

Den forreste kajakmand skyder som en pil under vor bov og løber ned langs »Pourquoi Pas«s hvide skibsside. Han ler den lille mand i det pragtfulde fartøj, han skodder med sin åre og snurrer rundt som en top, ler hele tiden. – Forhænge er trukket til side, og det jeg ser, er kun godt.

Men, nå ja, endnu er der ikke vekslet et ord. Jeg tør ligefrem ikke, for tænk hvad han ved og kan fortælle! Men længere tøven er nu udelukket, det bliver påfaldende, og dirrende af spænding råber jeg ned til den smilende kajakmand: Hvordan står det til derinde?

Det er gjort, – nu kun svaret, og det kommer prompte. Kun et eneste ord, men dog et ord, der siger mere end tusinder, og som får mit hjerte til at hamre af glæde: Ajingilaq, råber manden tilbage og ler. Kun – ajingilaq. Og »ajingilaq« betyder: alt er godt!

Det synger og bruser omkring mig, dette glade, fortrøstningsfulde ajingilaq. Det er som om det bliver taget op, båret frem af den milde luftning, slynget mod

mig fra alle sider: ajingilaq! Det er som om skibet bliver levende og råber ajingilaq, – som om hver eneste mand ombord gentager dette ajingilaq!

Og så står grønlænderen på skibsdækket, halet op i sin kajak, med et løbestik om stævn og agterende og et reb til manden at holde sig i. Hans ansigt lyser af glæde, og han giver os hånd, kommer hen til mig: Miki, qujanaq!

Miki er mit grønlændernavn, og qujanaq betyder tak.

Igen hamrer maskinen. Igen skyder vi hen over stævn og slår til isen, bugter os ud og ind, lirker os frem. Endelig når vi det åbne vand under land. Dr. Charcot's hverv er endt, og han kommer ned fra fore bramrå med smil om munden og lykønskninger på læben: Ejnar Mikelsen, jeg forstår hvor glad De er!

Og jeg er glad. – Derinde, lige på den anden side af det blå vand, ligger kolonien med de små, pyntelige huse og grønlændernes hytter på Ferslews Pynt. Fra flagstangen udenfor kolonibestyrelsens bolig vajer Dannebrog, og på stranden kan vi se folk løbe frem og tilbage

for at finde fartøjer, hvori de kan komme ud til os. Mændene vrider sig ned i kajakkerne og sætter fra land. Kvinder og børn hopper i vores gamle, brune jolle, og hist henne trækker et hvidmalet fartøj, med flaget blafrende agter, et mørkt spor hen over det blanke vand, drevet frem af fire raske rorsmænd. Det er kolonibestyrelsens båd. For nu er vi jo kommet til by's.

Fulgt af både og kajakker, med tricoloren vajende fra gaflen agter og med »Pourquoi Pas«s sorthvide bomærke på toppen, steamer vi langsomt ind i Am-drups Havn og ankrer op ved siden af vort gamle skib, tidligere »Grønland«, nu »Gustav Holm«, der er kommet et par timer før os.

Den aften, eller rettere nat, er der fest ombord. Champagnen bruser i tynde glas, enhver bekymring er bortvejret som de mørke tågebanker for den glødende sol, der ruller hen over bjergene i nord og iklæder landet en eventyrdragt af sarte, gyldne farver, – mens mænd stadig kommer og går: Budbringere af glade nyheder.

Ferslews Pynt med Dannebrog vajende foran kolonibestyrelsens bolig.

Det første indtryk

»Pourquoi Pas« var før mit hjem, men fra nu og til vi igen forlader Scoresbysund er mit hjem det store, udstrakte land, og jeg glæder mig til at komme derind, glæder mig til at se alt det med mine egne øjne, som tilfredse embedsmænd og kolonister har fortalt mig om.

Men, – ja det tager tid at komme fra »Pourquoi Pas«, hvor dækket den næste morgen er fuldt af grønlændere, der går undrende omkring og ser på de mange mærkelige ting skibet rummer. De klemmer næserne endnu mere flade, end de er fra naturens værksted, ved at presse dem mod laboratoriets vinduer for bedre at kunne undersøge alle de sære instrumenter, som står opmarcheret derinde på række og geled.

Og vi får andre besøgende end koloniens folk. En båd sættes i vandet fra »Gustav Holm«, og dens fører, min gode ven kaptajn J. Balle, kommer ombord ledsaget af magister Storgaard, der er fulgt med herop for at foretage nogle undersøgelser. De mennesker synes slet ikke at have travlt, de aner åbenbart ikke, at jeg brænder af længsel efter at komme i land, men man er jo dog høflig – selv i Scoresbysund – og jeg bekæmper min længsel så godt som muligt. Vi taler om rejsen, om isen, om vejret, om Paris og København, om alle de mange småemner, som falder på tungen, når folk mødes for første gang – venlige talemåder, der dog tager tid. Ja, ja da, og jeg prøver med sindsro at følge høflighedens strenge bud, men min ven Ebbe Munck, der er inviteret med som min sekretær, er ikke slet så høflig som jeg.

Længe dyster han sig, men han kan til slut ikke længere og siger højt: Hør kaptajn, sagde De ikke, at vi skulle i land, når de fremmede er gået?

Den kunne de ikke sidde overhørig, og de fortrækker. Banen er klar, en båd bliver firet på vandet, og raske gutter falder på den: Klar ved årerne manne – sæt af! Og så ror vi ind til kolonien.

Det er høj, klar luft i dag, tindrende sol, en skyfri himmel, hvis dybe blå farve låner kulør til Amdrup Havnens spejlblanke vand, hvori mørke, brunlige fjelde synes at stå på hovedet, som kigger de efter de fantastisk formede, glitrende isstumper, der driver dovent omkring. Et eventyrland, hvorover vor lille robåd trækker sit plumre spor til et andet eventyr: Landet, vi for to år siden lærte at kende som øde og tomt, med enkelte ældgamle spor af et forsvundet folk – nu boplads for mennesker, hvis glade latter og høje råb klinger vidt og bredt over det stille vand.

Det er vidunderligt at høre, og vi spænder hårdt i årerne for des hurtigere at nå stranden med dens lille by ved den brusende elv – lidt sammentrængt vel nok, men dog med alt, hvad som hører sig til en grønlandsk by: Et administrationscentrum med bolig for administrationen og præsten, en butik med proviantboder, grønlænderhuse, stilladser til tørring af skind – ja, foran kolonibestyrerhuset har man endog lavet en lille grusbelagt plads, i hvis midte er plantet en flagstang, hvorfra Dannebrog vajer, beskyttet af en gammel og irret skibskanon.

Og sikken en masse mennesker! Ebbe Munck har sandelig ret, da han forbav-

Assistent Høegh med familie.

set udbryder, at overgangen fra intet til noget er uendelig meget større end fra noget til meget!

Thi landet, vi begge har kendt som mennesketomt, er nu vrimlende fuldt af liv, og omend vi ved, at der ialt kun bor små hundrede sjæle i Scoresbysund, synes det mægtige land dog befolket, ikke alene ved Ferslews Pynt, men også alle andre steder, hvor vi senere kommer. For der er folk overalt, og her ved koloniens centrum kan man næsten tale om begyndelsen til et pulserende folkeliv.

Se kun dernede på landgangsbroen, hvor både fra »Gustav Holm« ligger fulde af last og venter på at blive losset.

Hør, hvor taljer knager under tunge kassers vægt, og se de stoute fangere slide med det uvante lossearbejde og bære kasser eller trille tønder opover den godt anlagte vej til proviantboden. Det er morsomt at se, netop her, og vi glæder os over at se kvinder og børn stå stille og stirre på mændenes slid – og i smug måske også nok lidt på de mange fremmede, som pludselig er kommet til by's. De ser på os med skælmske øjne, mens de ler til hinanden og snakker eller tysser på en grædende lille. De er overalt, hvor vi så end går eller står, og hele sværmen følger mig, da jeg går opover til butikken, hvor forsynlige husmødre købslår med Høegh og omsætter mandens lossefortjeneste i længe attråede varer, der byltes sammen i et broget tørklæde og bæres varsomt hjem til husene af de festklædte kvinder. De følges på afstand af en hel hale af børn, som håber så småt, at tørklædet må gå i stykker, så de kan få en lille andel i de herligheder, der findes i den spraglede klud.

Jo, der er liv i kolonien, og det vrimler med børn, kønne unger med henrivende øjne. Der er en mængde hunde og endnu flere hvalpe, og ude på det spejlblande vand kommer en kajak glidende vesterfra. Han standser som betuttet over at se hele to skibe i havnen, men kun et øjeblik, så sætter han farten op, svinger sin kajakåre som et møllehjul, graver den i vandet med al sin kraft, så skumsprøjt står langt ud til siderne, hvor det fanges af solens stråler, danner regnbuer, snart små, snart store – slet ikke sjældent så store, at de løber i ét, danner en glorie om kajakmanden, der synes at glide frem over havet i centrum

af et bundt sarte spektralfarver. Varm og forpustet når han endelig landgangsbroen, hvor arbejdet omgående nedlægges, for at man i ro og mag kan spørge nyt fra udstederne og få en undskyldning til at ryge en stille pibe tobak, mens man forøvrigt ser smilende og opmuntrende på »Gustav Holm«s brave bådsmand, der er lige ved at eksplodere af harme over grønlændernes mangel på interesse for lossearbejdet.

Men længe får jeg ikke lov til at gå alene omkring og glæde mig over livet i »byen«, før jeg opdages af en af embedsmændene, der netop har kaffe færdig, noget man forøvrigt altid har i Grønland, dog særlig når der ligger skib på reden. Men det er også en oplevelse, – at gå på gæsteri i Scoresbysund.

Jeg drikker kaffe hos præsten, grønlænderen Sejer Abelsen, en pæn og stille mand, hvem en ublid skæbne har tildelt en højst ubehagelig bolig: Rummet i administrationshuset, oprindelig beregnet til proviantbod. Det vender lige mod nord, har kun et eneste ordentligt vindue og er absolut ikke noget godt sted at bo. Men fru Abelsen har gjort, hvad gøres kan for at få en hyggelig stue ud af det lidet hun har, og det er også lykkedes, så her ved sommertid kan det nok gå an. Men om vinteren...! Ja, jeg forstår så godt at præsten og hans kone klager sig lidt og håber på, at der snart må blive råd til en bolig til dem og deres mange børn, en bolig med vinduer mod syd, således at de ret kan nyde den prægtige sol. Og hvis der så også på en eller anden måde kunne bygges et kirkerum i forbindelse med huset, ville meget være vundet, thi grønlænderne kommer

Præsten Sejer Abelsen med familie.

gerne til kolonien for at spørge nyt og høre præsten prædike – i sin ene lille stue.

Og her er jo ikke plads til ret mange, siger pastor Abelsen og ser sig om med et lille suk. Men det andet ville jo koste mange penge, og hvor skal de komme fra? Nå, de kommer vel, men det er jo iøvrigt nybyggerkår!

Jeg går videre på gæsteri, bevares, ikke villende, men alle er så rare heroppe og vil gerne, at jeg skal nyde noget. Så jeg drikker kaffe igen, denne gang hos assistent Høegh, og vandrers derpå glad og kaffemæt over til grønlænderhusene, stadig fulgt af en lang hale børn, hvis øjne ikke viger fra min højre lomme, thi

glædelig erfaring har allerede lært de opvakte små, at i den er der bolsjer. Og jeg – ja, jeg har lyst til at le omkap med det glædeste barn, alt er jo så godt heroppe. Jeg går forbi stilladser, hvorpå der hænger svære bjørnehuder til luftning, en ræv eller to. Jeg ser tørret kød i store bunker, blærer fulde af spæk, og jeg bøjer mig for at undgå kollision med nyvasket tøj, som bleges i solen, sparker fornøjet til kasserede brugsgenstande, alt sammen umiskendelige tegn på velstand og tilfredshed. Men med ét standser jeg overrasket, – hvorfor ved jeg egentlig ikke, thi det syn, der møder mine øjne og standser mine skridt, er så sandt dagligdags nok: Kun et lille hus, fra hvis skorsten røgen står lodret til vejrs i den stille luft med Scoresbysunds skønne fjelde som baggrund.

Ja, ikke sandt, det er såmænd ikke meget at blive overrasket over, et dagligdags syn, som man ser over hele verden, hvor mennesker bor. Men ret betænkt er det måske derfor det griber mig så stærkt: Hverdagsliv, dagligdagsliv i Scoresbysund!

Og grønlanderne kommer løbende ud af deres små huse: God dag Miki, og tak – og så bydes der igen på kaffe, denne gang hos koloniens jordemoder og hendes mand, den gæve vestgrønlander Gabriel, jordemodermand af navn, storfanger af gavn, en mand, der er inderlig glad over at have ombyttet Vestgrønlands udpinte jagtområder for Østgrønlands uberørte distrikter.

Der er fint og rent i jordemodermandens hus. En kridhvid dug ligger på bordet og små pæne lyseduge på kommoden. En kuffert er dækket med skind og

bruges som sofa, og så er der en hylde med bøger. Det er alt sammen så sirligt, så rent og så pænt i huset, hvor væggene er blåmalede og vinduerne behængte med hvide gardiner. I karmen står en tom mælkedåse fuld af markens blomster, på komfuret en snurrende kaffekedel. Hyggeligt er her, og – men det er sandt, dét havde jeg nær glemt: På bordet ligger en kopi af et trådløst telegram, sendt via »Gustav Holm« til slægtninge i Vestgrønland!

Det kan nok være, at grønlanderne er blevet moderne, og jeg spørger nysgerrigt: Hvad har du telegraferet om, du jordemodermand? Og svaret kommer med et stort smil: At vi har det herligt, – og at andre af slægten skal komme herover!

At jeg trykker den mands hånd, kan vist alle forstå.

Og jeg går videre til naboens hus, lille som jordemodermandens, men dog opholdssted for to, tre familier. En masse mennesker, der er kommet hertil »för tillfället«, resideret over af husherren, den glade Hans fra Ammassalik og hans kønne lille kone – en gæv kvinde, der skød en bjørn sidste vinter, mens manden var ude på jagt.

Her bydes der ikke kaffe, men derimod matak, frisk narhvalhud, som grønlanderne synes smager henrivende, men som vi andre må vænne os til. Hans spiller fornøjet op for os på sin harmonika, mens konen ser lykkelig og beundrende på sin dygtige mand. Men Emil fra Kap Hope, gæst her for tiden, lader sig ikke imponere og smiler i smug til os. Han betragter vist nok sig selv som værende noget i retning af en stor

Agathe og Emil foran deres hus i Kap Hope.

virtuos på såvel harmonika som violin, og han synes åbenbart absolut ikke, at Hans har nogen som helst grund til at prale af sin færdighed!

Jovist er det glade grønlændere, som flokkes på Ferslews Pynt, og en forbavsende aktivitet råder for øjeblikket i kolonien. Magister Lauge Koch, der er kommet hertil med »Gustav Holm«, og som skal foretage geologiske undersøgelser i omegnen, er netop i færd med at bygge sit overvintringshus dernede på stranden midt imellem grønlænderhusene og kolonien. Ovre på de græsklædte plateauer på den anden side elven ser vi søminemester Janus Søren-

sen i fuld gang med at opmåle og nivelere en plads til en større radiostation.

Byen er i rivende udvikling: For to år slet ingen ting, – nu påtænkt radio, og jeg følger naturligvis Janus Sørensens arbejde med udelst interesse, da opførelsen af en radiostation vil betyde overmåde meget, såvel praktisk som videnskabeligt. Besejlingen ville lette uendeligt og blive meget mere sikker, og som det tegner i øjeblikket, synes Scoresbysund-kolonien at have alle muligheder for at blive base for østkystens videnskabelige udforskning, i hvilken også radioen ville være et vægtigt og nødvendigt led, helt bortset fra, at daglige meteorologiske meldinger fra Scoresbysund ville være af stor værdi for Nord-europas vejrvarslingstjeneste.

Janus Sørensen er fyr og flamme: Her skal masterne stå, dér motorhuset, hist henne radiotelegrafistens hus, og hen over elven slår vi en bro, hvorved de to plateau'er forbindes. Det bliver glimrende – bare der var nogle flere folk her i kolonien!

Ja, gid der var. Det er som talt ud af mit hjerte, men Janus Sørensen ler: De skulle bare have hørt grønlænderne før. De kom og sagde, at hvis stationen skulle bygges, kunne jeg trygt regne med dem som arbejdskraft, for nu havde de tid til at arbejde, da de var blevet rige folk her i landet, meget rige!

Det samme har jeg hørt fra anden side. Det er dejlig tale, og fyldt af glæde over alt, hvad jeg har hørt og set, vandrer jeg op til et sted, jeg kender fra sidst, og hvorfra der er en herlig udsigt over kolonien, havnen, landet nedover til Kap Tobin og de pragtfulde fjelde på

fjordens sydside. Jeg finder en sten og sætter mig til rette for at nyde det hele i fred og ro. Jeg ser på de mange mennesker dernede på kolonipladsen, på huse-
ne og flaget, som vajer foran dem, på de to skibe derude på reden. Jeg ser både pile frem og tilbage mellem skibe og land og hører et sagte brus af stemmer fra landingsbroen. Men pludselig skærer et enkelt, skarpt råb gennem den fredelige summen og virker som et elektrisk stød: Kvinder springer op på store sten og stirrer ud over havet, peger og gestikulerer vildt, børn iler ned til stranden, hvor losningsmandskabet, Scoresby-sund-fangerne, smider deres byrder, hvor bedst det kan falde for, og løber til havnen, plasker gennem den, så vandet sprøjter vidt og bredt omkring, når deres kajakker, som i en håndevending sættes på vandet og bordes. Og så piler fem, seks kajakker ud over havnens stille vand og ridser spejlfladen, medens de våde årer glimter som guld i solen.

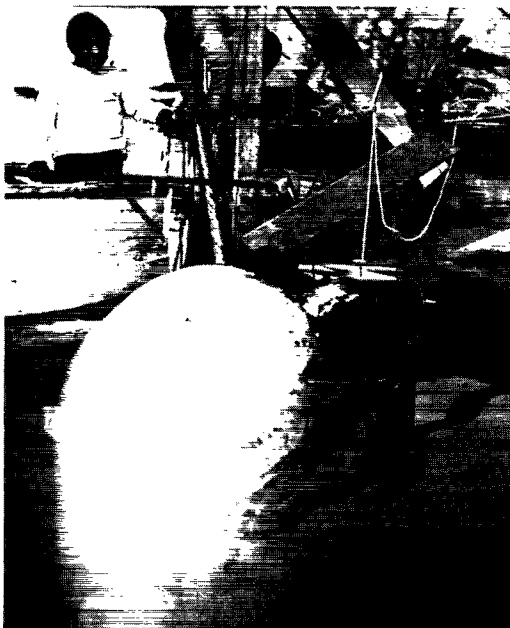
Der knalder et skud, der knalder flere, harpuner glimter i luften. Vandet for stævnen af den forreste kajak bliver pludselig uroligt, bryder i en mægtig boble, og i et brus af blodblandet skum kommer en narhval farende fra dybet – vild af skræk, forpint af skud og harpuners sviende stik.

Den prøver at undslippe de dristige fangere, der sætter sammen om den i deres skrøbelige kajakker, men dyret møder en kajak og en hvislende harpun, hvor så end den vender sig. Så prøver den at dykke, men i samme nu løfter den nærmeste kajakmand sin riffel, sigter – og pludselig ser jeg narhvalen krympe sig sammen som til en sidste an-

strengelse, hører skuddet og ser den samtidig trille om på siden.

Det store og farlige bytte er nedlagt og bugseres stolt til land, hvor »Gustav Holm«s nidkære bådsmænd står i sin halvt lossede pram og bruger mund, så det virkelig er en fryd at høre: Åh, gid dog fanden havde alt det vildt. Der er Gud hjælpe mig så meget, at vi aldrig får skuden losset!

Men kvinder og børn jubler af fryd. Narhvalhud er en stor lækkerbidsken. Man falder til med det samme, skærer store stykker matak ud af det nys dræbte dyr og tygger, så trannen driver ned over hagen. Øjnene glimter fornøjet, og mændene smiler ad den arbejdsivrige bådsmænds udgydelser, thi de grønlandske fangere er jægere af Guds nåde, og når jagten kalder, bliver de døve for alle andre røster end de mest »primitive«: At dræbe og at nyde!

Narhvalen er nedlagt og bugseret til land.

Og nu nyder de det lækre resultat af den spændende jagt. Der diskuteres af alvorsfulde fangere, mens alle, der ikke var med, giver gode råd. Og når maven ikke kan rumme mere mattrak, og hjernen er blevet sløv af den megen spisen, så tier de efterhånden. Piberne kommer frem, og med et fjernt udtryk i de kønne brune øjne stirrer de kraftige mænd ud over havet, tænker og drømmer – og de går hjem til deres huse for at sove den mætte og veltilfredse mands tunge søvn: For i dag er losningsarbejdet endt!

Kolonibestyrerens beretning

Ja, nu er det godt, men – og smilet forsvinder fra kolonibestyrer Johan Petersens mund, mens han ser alvorligt på mig. Jeg har endt min runde hos beboerne på Ferslews Pynt i hans hyggelige hjem og sidder nu i hans pyntelige stue, – – men De kan tro, vi havde en drøj tur straks i efteråret!

Mens vi fylder vores piber og den blå røg driver op under loftet i tætte skyer, hører jeg på en af Den grønlandske Handels mest erfarne embedsmænd, den uforlignelige Johan Petersen, der har været kolonibestyrer i over fem og tyve år i Ammassalik, en mand, der som ganske ung ledsagede daværende løjtnant Gustav Holm på hans berømtmelige konebådsekspedition til det ukendte Ammassalik med den hedenske befolkning i 1883/85. En mand, der som ældre og mere moden overvintrede i Scoresby Sund sammen med C. Ryder i 1892/93, og som blev den første bestyrer i Ammassalik, da kolonien blev oprettet.

Af grønlænderslægt er Johan Petersen, og som grønlænder forstår han bedre end nogen anden grønlændernes tankegang. Han blev en rådgiver og en fader for befolkningen i Ammassalik, og han ledede deres første, vaklende skridt på civilisationens vanskelige vej, skabte tillid i hedningenes sind til de hvide mænd, som skulle føre dem frem til kristendommens lys, rådede og hjalp dem i modgangstider, glædede sig med dem i mørke vinterdage, når fangsten var god og de havde rigeligt af kød at putte i maven og masser af næring til de grådige spæklamper, der flammede lystigt døgnet rundt i de små, stensatte hytter.

Og nu, da Scoresbysund-kolonien skulle oprettes, meldte Johan Petersen sig som den selvfølgeligste bestyrer, omend han er blevet ældre og har taget sin afsked for år tilbage. Men meget stod på spil, og et fejlgreb kunne muligvis ødelægge alt. Den største erfaring var nødvendig for at lede kolonisterne i det nye land, det mest rolige overlæg en betingelse for koloniens trivsel, og Johan Petersen mente, at det var såvel hans nationale pligt som hans pligt mod grønlænderne at påtage sig denne vanskelige post og dens tunge ansvar. Han rystede sit otiums støv af sine fødder, pakkede sin kuffert og drog mod nord for med kløgt og kærlighed at hjælpe sine venner fra Ammassalik. Så den mands ord har vægt!

Han taler, men er alvorlig nu, for det er om grønlændernes første dage i Scoresbysund han fortæller, og det er en lidt lystig beretning, for som formodet var influenzaen fulgt med »Gustav

Kolonibestyrer Johan Petersen, 1925.

Holm« som blind passager, og influenzaen slog hårdt: De flammende bål, mine kammerater så grønlænderne tænde på Ferslews Pynt, slukkedes straks efter skibets afgang, og kolonisternes glæde over det nye land svandt ind under sygdommens tryk. De fyldes af uhyggestemning, og det mægtige land, og dét, som uset af menneskeøjne kunne være der, lagde sig som en blytung vægt på deres let kuede sind.

De blev stille og tavse, trykkede sig sammen i de små hytter, så forskræmt til hverandre og kiggede bekymrede på de skønne fjelde i syd, der fylder sindet med stille glæde over naturens pragt-værk, deres med gru – som al ondskabs sandsynlige bo.

Og influenzaen hærgede. Alle blev syge, og tre kvinder tog den uhyggelige farsot med sig, inden den havde fået nok, dertil en mand og et barn.

Grønlænderne blev end mere triste end før. Intet kunne vække dem af deres sløvhedstilstand: Ikke landet, ej heller himlens gyldne pragt, ikke de gode huse, end ikke den rige jagt. Og det blev trængselsdage i kolonien.

Folkene, der skulle bo ved Kap Tobin, blev bragt dertil, og de, der udvalgte til at slå sig ned ved Kap Steward, var jo ført derover sidste efterår af »Gustav Holm«. Men de forholdsvis mange, der ville søge boplads på de store sletter ved det prægtige Kap Hope, måtte blive ved kolonien, da de ikke havde kræfter – eller mod – til at gå så langt.

Alt hvad der var af husrum i kolonien måtte tages i brug. Grønlænderne bunnkede sig sammen i de små stuer, hvor de havde rig lejlighed til at tale om deres

dårlighed, og hvor de blev end mere triste end tilforn.

Til at jage havde de hverken kræfter eller lyst. De nøjedes med at tære på kødet af de moskusokser, som Johan Petersen havde ladet skyde, straks de kom til landet. Til at arbejde i kolonien havde de ingen trang, – de havde jo dog ikke forladt Ammassaliks nogenlunde rigelige kødgryder for at blive arbejdere i Scoresbysund!

Der var, desto værre, meget arbejde at udføre i kolonien, thi den store mængde udrustning, som var landsat sidste efterår fra »Gustav Holm«, skulle bringes op fra stranden og stuves bort i pakhusene, inden sneen faldt og gemte alt under det hvide dække. Men grønlænderne hverken kunne eller ville give en håndsrekning, og så måtte Johan Petersen selv til det, tappert bistået af grønlænderpræsten Sejer Abelsen og assistent Høegh samt af den eneste vestgrønlænder i kolonien, jordemodermanden Gabriel.

Disse fire mænd sled bravt for at bringe orden i kaos. De bar, slæbte og stuede bort på de mange kasser og sække, som skulle bringes i hus inden sneen faldt. De sled dagen lang og aftenen med, når arbejdstiden var til ende. På særlig gode dage måtte de dog ud for at skaffe kød til de mange grønlændere, der sad syge, stille og apatiske i hytterne, opgivende alt.

Det var strenge dage for Johan Petersen og hans fæller, men de nåede dog at få alt slæbt i hus, inden sneen blev for dyb, og så pustede de ud i en dags tid eller to for at samle kræfter til at gå i lag med det ulige vanskeligere arbejde: At

Jagten havde været god. Af 200 observerede isbjørne havde man fået de 115. Her åbenbart tre på én gang.

opmuntre de nedslåede sind og at opflamme mændene til jagt.

Heldigvis var jagten dog god, og adskillige hvalrosser måtte lade livet for de erfarne mænds kugler. Sæler blev dræbt, når de trygt kom sejlene pynten nær på drivende isflager. Kød og tran fik man i mængde til de syge folk. Men alt imens dalede solen mod den sydlige horisont. Dagene blev korte, og vinteren strengedes, koldere og koldere blev det, mørkere og mørkere. Til slut formåede solen ikke længere at have sin gyldne skive over horisonten. Den gik i dvale for det år, – men ved middagstid flammede i syd en timelang solglans på himlen, som forjættede bedre kår.

Inden vinteren blev gammel, begyndte dog heldigvis kolonisternes livsmod at vågne. Sygdommen havde raset ud, og dens eftervirkninger svandt så småt, men jul måtte gå og nytår ringes ind, før

de sidste spor bortvejredes og landets rige gaver atter lokkede fangerne ud.

Alvoren forsvandt fra Johan Petersens øjne, da han var kommet så langt i sin beretning, thi da først fangerne begyndte at gå på jagt for alvor, kunne intet standse dem. Dyrelivet var så rigt, og skyerne, der så længe havde ligget lavt over det lille samfund, vejredes bort. Bjørne- og ræveskind begyndte at finde vej til kolonibestyrerens bod, skuddene knaldede over isen, og sæler sank døde ned. Solen steg påny op over horisonten, og trækfuglene kom tilbage til det høje nord, til rugetpladserne, hvor de havde været i fred så længe, men hvor grønlænderne nu lå på rov. Og jo højere solen steg, des mere fangst kom der til grønlænderne. Hvalros fik de, og mange endda, omend de i begyndelsen var lidt bange for at give sig i kast med de store dyr. Narhval lærte de hurtigt at magte,

og da skibene kom ind den 6. august, kunne Johan Petersen oplyse, at fangstlisten for det forløbne år, hvoraf dog mindst fire måneder var gået til spilde, så således ud:

115 bjørne, men set ialt 200.

50-60 hvalros.

11-12 narhvaler, men de kom omtrent samtidig med skibene, så denne fangst var netop begyndt.

75 blå og hvide ræve, praktisk talt alle fanget af to mand.

Ca. 800 sæler, og dette aldeles nødvendige nyttedyr er så almindeligt ved forårstid, at grønlænderne erklærer (dog måske med en smule overdrivelse), at sæler ligger så tæt på isen, som tejster på havet ved højsommertid. Og det siger ikke så lidt.

Af harer ser man mængder. Siddende på en sten skød en grønlænder et par og tyve stykker, mens hundrede passerende revy for den undrende fangers blikke.

Og så er der fuglevildt, endda tæt ved kolonien, thi bag Rathbone Øen har grønlænderne fundet nogle mægtige fuglefjelde, hvor tejster og alke lever i tusindtal og den lille alkekonge i millionvis!

Ædlere fuglevildt findes også i Scoresby Sund: Af edderfugle har grønlænderne aldrig set så mange som her, og gæs skræpper højt i hvert eneste større vandhul på land. Her er mere end nok at leve af, og det er intet under, at grønlænderne nu ser glade og velnærede ud, at de leende erklærer: Tænke sig kun, vi er blevet så rige, at vi fodrer hunde med bjørne- og sælkød, en sådan velstand har vi aldrig tænkt mulig!

Indbandling af ræveskind. 75 blå og hvide ræve, praktisk talt alle fanget af to mand.

Men dét er nu også overflod i Grønland.

Og i havet er der fisk. Polartorsk findes i maven på hver eneste dræbte sæl, og fjeldørreder fanges i ret store mængder ved Kap Steward. Og hajerne kommer, hvor ådsler kastes ud, så når nu grønlænderne har fået lov at sunde sig lidt, begynder de nok også at fange fisk – at skabe en hajbanke, hvor de med lidet slid og slet ingen fare kan fange hajer til afkogning af tran og til føde for deres forslugne hunde. Thi at give hundene bjørnekød er nu alligevel frådseri, selv i Scoresbysund.

Jeg er en spørgende, videbegærlig sjæl, så jeg spurgte i øster hver grønlænder jeg traf, hver mand jeg så i vester: Er der noget, I er kede af, noget der kunne være anderledes, er der nogle ønsker I har? Men en glad hovedrysten er alt det svar jeg får, skønt stop, der er nu alligevel ét forhold de klager over: Forbudet mod at skyde moskusokser!

Det er også lige hårdt nok, da de store dyr ofte kommer helt ned til husene. Men Johan Petersen har forbudt at man jager dem, for at bestanden ikke skal ødelægges, og Johan Petersens ord er lov, hans autoritet uhyre – omtrent som gudernes!

Så grønlænderne skyder ikke moskusokser, fordi Johan Petersen har forbudt det. Men fangernes snuhed er ikke ringe. Der blev indkaldt til et møde i en lille hytte, fjernt fra Johan Petersens hus, og dér regnede grinende fangere ud, at når man ikke måtte skyde dem, så havde man vel en indirekte tilladelse til at tage livet af dem på anden måde, om en sådan kunne findes! Og hvor der er vilje findes som regel også vej, og disse grønlændere fandt den: De pinte simpelt hen livet af moskusokserne ved at stritte sten efter dem.

Kødet smagte herligt, og pelsen var højst brugbar og varm. Så grønlænderne lo. Men så måtte Johan Petersen i en fart udstede et nyt dekret, i henhold til hvil-

ket det var absolut forbudt at tage livet af en moskusokse, tyr eller ko, voksen eller kalv, og det være sig med harpun, bøsse eller sten.

Dét forbud var ikke til at tage fejl af. Man måtte lade moskusokserne være i fred, og grønlænderne indskrænker sig nu til at holde tal på deres flokke og se på dem med begærlige, længselsfulde blikke – mens de spekulerer over, om det alligevel ikke skulle være muligt at omgå det nedrige forbud. Endnu har de dog ikke fundet farbar vej, så indtil videre får moskusokserne vel lov at græsse i fred, og man må så håbe, at »indtil videre« betyder »for bestandig«. Moskusokserne skulle nødtigt udryddes.

Men så længe norske fangere nedlægger hele flokke for at få et par kalve i deres vold, er det lige hårdt nok at opretholde forbudet overfor landets egne fangere.

Betragter man ovenstående opgørelse over nedlagt vildt, og man husker, at der kun er 11 aktive fangere i kolonien,

Forbudet mod moskusoksejagt var ikke populært, men det var helt sikkert nødvendigt, for at man ikke udryddede hele bestanden.

må man indrømme, at Scoresby Sund byder på en forbavsende rigdom af fangstdyr. Man forstår også, at koloniens fangere og embedsmænd har ret, når de hævder, at landet her er et langt bedre fangstdistrikt, end man overhovedet har kunnet forestille sig, og endnu bedre bliver resultatet, når man tager de faktiske forhold i betragtning, nemlig: At koloniens fangere egentlig kun har jaget godt et halvt år, at fangerne var aldeles ukendte med landet, dets jagtforhold, isforhold, strømsteder etc., samt fangerne endnu kun udnytter en forsvindende lille brøkdel af hele det mægtige Scoresby Sunds kyster.

I betragtning af dyrerigdommen, og med ovenstående in mente er det forståeligt, at alle i kolonien, såvel embedsmænd som fangerne selv hævder, at der hurtigst muligt bør overføres flere kolonister til Scoresbysund, thi landet er mere end stort nok til at huse dem, og dyrebestanden synes rig nok til at kunne underholde en mange gange større befolkning, end den der kom til Scoresbysund i første omgang, thi disse kan knap nok overkomme at tilberede skindene af de dræbte dyr og kan endnu mindre overkomme at spise alt kødet. Mangen en bjørn eller sæl skydes kun for skindets skyld, mens kødet får lov at rådne på stedet. Og det bør ikke ske i et land som Grønland, hvor mangen en dygtig og flittig fanger på vestkysten knap nok kan ernære sin familie.

Der er således overflod på vildt, der er velstand i Scoresbysund, og disse gode kår har bevirket, at grønlænderne med stor sindsro finder sig i de af Johan Petersen foreslåede fredningsbestem-

melser, som de under andre forhold hverken kunne eller ville respektere, thi her – ene af alle steder i Grønland – har man allerede nu frivilligt indført en absolut fredning i yngletiden af alt fugleliv, harer og lignende.

Det er en højest prisværdig vej, den Scoresbysundfangeren her har betrådt, og han er villig til at følge den endnu længere i sine bestræbelser for at bevare landets vildtbestand. Ja, han er endog rede til at frede bjørnen i fældetiden, hvor pelsen alligevel kun har ringe værdi, men vel at mærke, kun hvis den norske fanger vil gøre det samme!

Det er at håbe, at den norske ishavsfarer lytter til den røst, der lyder fra Scoresbysunds primitive jægerbefolkning, at han – og hans regering – indser dens berettigelse og handler derefter.

Foruden denne rigdom af jagt og fiskeri findes andre og hidtil ukendte goder i Scoresbysund, der i fremtiden vil få stor betydning for den bosiddende befolkning. Vigtigst blandt disse er forekomsten af kul på let tilgængelige lokaliteter. Forekomsterne er så store, at koloniens brændselsforsyning synes sikret for al evighed, hvilket selvfølgelig betyder overmåde meget for beboerne, der således altid kan have rigeligt med kul til opvarmning af deres hytter og samtidig til kogning af mad. Derved frigøres for Handelen den store mængde tran, som under andre og ugunstigere forhold er nødvendig til husbrug, og det vil sikkert ikke vare længe, inden fangerne får tilladelse til at afhænde den indsamlede tran i koloniens varebod, – og det kan blive til forholdsvis mange penge i grønlændernes lommer.

En ung kvinde, der forhåbentlig kan se fremtiden fortrøstningsfuldt i møde.

Således var det en overmåde glædelig beretning Johan Petersen kunne aflægge om den nye kolonis virksomhed i det første år, der af alle blev betragtet som det vanskeligste. Enkelte højtalende, der mente sig forlenet med særlig fortrolig viden, havde fundet dette år umuligt at komme frelst igennem.

Det går dog ofte bedre end præsten prædiker, og næst efter de gode fangstforhold i Scoresby Sund må dette lykkelige resultat tilskrives en trofast og målbevidst samvirken imellem de tre mænd, der af Den kongelige grønlandske Handels styrelse blev sat i spidsen for kolonien: Bestyrer Johan Petersen, assistent Høegh og pastor Sejer Abelsen. De har hver især taget en tørn og har vel nok haft mange mismodige timer iblandt, men de er forlængst glemte, og tilbage hos alle tre er kun glæden over det gode resultat og de lyse fremtidsudsigter.

Længe har Johan Petersen talt, men nu tier han, nikker og smiler: Ja, det er alt! Og nok. Glemte er vore piber under hans lange beretning, de udspyer ikke mere røg, omend vi stadig har dem i

munden og suger eftertænksomme og energisk på dem med små, klukkende lyde.

Jeg sidder stille ved vinduet og kigger ud over landet, der ligger badet i sol, og hvorover børnene løber glade og fornøjede omkring, som de nu en gang har for vane, hvadenten de nu bor under ækvators glødende sol eller under nordlysets flakkende, pragtfulde lysbølger. Jeg ser på reden, hvor de to skibe fyldes op og synes at forlene stedet med lidt af en verdenshavns glans, – og jeg tænker på en dag for to år siden, da vi omtrent på dette selvsamme sted hejste vort flag over det øde land og drak en skål for den kommende kolonis trivsel.

Da udtalte vi mangt et inderligt ønske for dens fremtid, da håbede vi, at alt måtte gå så nogenlunde godt for befolkningen, der skulle komme. Da følte vi os omtrent sikre i vor sag, på at landet kunne yde en befolkning nok til livets behov. Men nu vidste jeg, at hvert eneste ønske, jeg bar skjult i mit bryst og ikke turde udtale højt, er overtruffet af virkeligheden. Nu vidste jeg, at kolonien var hævet ud over forsøgsstadiet og allerede havde bestået sin prøve.

Nu vidste jeg, at der set med grønlænderøjne er rigdomme at hente i Scoresbysund, og jeg trækker vejret dybt og er inderlig tilfreds, giver Johan Petersen min hånd som en stille tak for hvad han har gjort, – og så går jeg ud i sollyset, i nutiden med dens fornøjede og fortrøstningsfulde grønlandske befolkning, der bakser med tunge kasser og mægtige fustager, – næste års forsyninger, men jeg er gladere og den gladeste i landet!

På farten

På Ferslews Pynt er der ikke mere at se, intet mere at opleve, slet ikke mere at høre, men længere inde i fjorden, der strækker sig så langt vestover, at øerne halvvejs inde ligner flygtige, gyldne skyer, bor andre mennesker, ligger andre huse. Did stævner vi nu med Lauge Kochs store motorbåd, der med grønlandsk lods ombord haster vesterefter langs den selvsamme kyst, vi i tidligere år har passeret så tit og ofte, enten med bådene let krybende langs kysten, indenom eller udenom de utallige banker, som fossende elve skaber udfor fjordmundingen – eller med bådene fuldt lastede med træ og andre husbygningsmaterialer, hamrende afsted imellem drivende is, hvor vandet er dybt og fare for grundstødning ringe.

Vi har motoret langs disse kyster i storm så stærk, at vi næsten ikke kunne tvinge bådene frem mod den fejende vind. Vi har set de kyster, våde og regndryppende i kortvarige ophold mellem piskende byger, svangre med regn, hagl eller sne. Vi har følt os frem langs disse kyster i tåge så tæt, at den lukkede for udsyn nogle få meter foran boven og slugte et netop passeret stykke is, inden vi fik tid at vende os om. Men vi har også set de selvsamme kyster i strålende solskin, der fik blomsterne til at springe ud fra morgen til middag, og som fik det saftige grønne til at lyse og skinne og minde om tropelands frodige vegetation.

Idag er det solskin. Landet står klart og skarptegnet, bjergene som mejslede med hver eneste lille bitte detalje fremhævet af dirrende lys og sorte slag-

skygger. Hen over landet breder sig et tæppe af lysende grøn vegetation, græs og pilekrat, fintformet birk og blomster, der stråler i solen: De hvide isranunkler i store kløvse, den gule valmue, dybrøde saxifrager og den yndefulde blåklokke, der minder om hjemland og forår. Og vandet er blankt som et spejl, med farver så lysende og strålende, at de minder om himlens solfaldsglød, kun afbrudt af blåhvide isstumper, draperede med et glitrende gevandt af mægtige, lysglimtende istappe, hvis fantastiske former med uimodståelig magt leder tanken hen på den fortids verden med dens groteske dyreformer: Kæmpemæssige øgler, sære krybdyr, skildpadder så store som øer – alt holdt i strålende blå og hvidt, en febersyg hjernes uhyggelige fantasier.

Men skønnest af alt er dog den milde sydkyst. De høje sorte fjelde, mejslede af en mesterhånd, adskilte fra hverandre af hvide bræer, som kommer fra Indlandsisen, der som en gulhvid kuppel overtopper selv det højeste bjerg og tilsyneladende strækker sig til verdens ende, hvor det smelter sammen, glider i ét med himlens hvælv.

Og op igennem dette storslåede, farvestrålende, men dødsstille eventyrland glider vor motorbåd, fuldt lastet med proviant og udrustningsgenstande til den håndfuld mænd, der følger med båden, og som er så betagne af naturens pragt, at de knap nok trækker vejret. Tyst og stille er alt omkring os. Vi hører kun motorens hamren, en sæls forskrækkede slag med baglufferne mod den spejlblanke havflade, en enlig måges hæse skrig, og langt, langt borte den

forskrækkede skræppen af en flok gæs, der åbenbart skræmmes op fra deres lille indlandssø af en luskende ræv. Vi hører skvulpet af bovandet mod de blånende isfjeldes sider, uhyggelig gysende sukken og pusten som af et levende væsen, når vandet finder vej ind under en isfod og presses ud igennem små sprækker og huller. Det evindelige dryp, dryp fra smeltende istappe, utallige som hovedets hår, som firmanentets stjernelegioner. Lyde, der med klangbund i den store stilhed understreger den dybt.

Vi ser husene ved Kap Hope og vinker opmuntrende til en kajakmand, der iler henover havfladen med rasende hast for at indhente den letløbende motorbåd, der har kurs mod Kap Steward, vor første station, hvor Lauge Kochs kammerater skal se lidt på de mærkelige geologiske forekomster, mine franske venner på flora og fauna, og vi andre, Ebbe Munck og jeg, på den lille boplads, som er bygget på den store slette netop dér, hvor Hurry Inlet støder til Scoresby Sund, i skyggen af de mærkelige bjerge, hvor de vidende kan læse Jordens historie som af en åben bog, hvis blade er sandstensflader, der bærer pragtfulde aftryk af tidligere perioders planter og dyr.

Et besynderligt land, geologernes Paradis, og jægerens ikke mindre!

Vi nærmer os det, snor os frem imellem isen i Hurry Inlets munding og spejder ivrigt efter de første menneskelige spor. Men de er vanskelige at opdage. Det er aften, nat, og omend lyst, lægger der sig dog en skumring over landet ved bjergenes fod. Og grønlanderne aner ikke, der er skib på havnen, så de er

uforberedte på besøg. Alt er stille derinde, byen sover.

Men nu ser vi husene, og samtidig opdages vi åbenbart fra land, thi ud af den nærmeste hytte kommer en menneskelig skikkelse, der gnider sine øjne af forbløffelse over at se motorbåden. Det må også være et forbavsende syn, når man ved, at en sådan ikke findes i landet, eller rettere: At den, der fandtes, ligger knust på stranden lige neden for hytterne.

Men han derinde, en dreng, kommer sig hurtigt af sin forbavelse og slår alarm. I løbet af et minut er alle vågne, oppe og ude – mænd, kvinder og børn – råbende og gestikulerende, pegende mod os, mens hundene gribes af den almindelige uro og spænding og stemmer i med et pragtfuldt hyl, netop som vi sætter boven mod strand. Et ægte grønlandsk velkommen.

Det er glade mennesker, der lever her på Kap Steward, og taknemmelige. Da de hører af vor grønlandske ledsager, at jeg er med, kommer de alle, kvinder og mænd, børnene også, giver mig hånd og siger tak. – Og jeg, nå ja, lige meget med mig. Her taler vi kun om grønlanderne, og lad derfor nok være sagt om dette: At denne ærlige og umiddelbare tak her på Kap Stewards strand gengælder mig rigeligt for mangel på en mørk time.

Det er en nydelse at komme fra Ferslews Pyntens stenede overflade til Kap Stewards udstrakte græsgange, og i en håndevending er båden losset, vor udrustning transporteret på land og teltene rejst på en yppig, græsklædt plads. Men natten er så skøn, at vi ikke har lyst til at sove. Vi sætter os udenfor vores

telte, ryger en pibe tobak og nyder den pragtfulde udsigt. Himlens strålende pragt, grønlændernes glæde, men åh, der er en slange i paradiset: Myriader af myg, der stikker og suger blod, indpoder os deres gift, så ansigt og hænder hovner op, bliver uformelle og bandlyser søvn, da søvn endelig bliver påtrængende nødvendig. Men, nå ja, blæse være med det. Vi kan jo altid sove, når vi igen engang kommer til et land, hvor der er nat og dag. Her er sommeren jo så kort, vort ophold kortere endnu. Der er for meget at gøre til at spille tiden med søvn, og efter at videnskabsmændene er forsvundet op i de kløfter, hvor forsteneringer findes, går vi andre på besøg hos grønlænderne og prøver at få et indtryk af forholdene her.

De synes ypperlige, og omend to grave, hver især kronede med et lille, velment men skævt kors, groft tilhugget af træ, der er kommet med strømmen fra Sibiriens skove, fortæller en mørk historie om sygdom og sorg, så hører den dog fortiden til. Den ældre fanger, hvis kone ligger deroppe under et af korsene, og som man ellers mente ville rejse hjem til Ammassalik, har ombestemt sig i sidste øjeblik og bliver. Det siges, at han går stærkt på frierfodder, men at genstanden for hans bevågenhed, en køn ung pige, gør sig kostbar. Pokker skulle da også tage en gammel enkemand, når der er ungdom nok at få!

Og ungdom er her. Stik kun for eksempel næsen ind i Jupis hus, hvor der er hele otte børn i alle aldre, lige fra en lille fyr, der skriger lystigt og vedholdende fra moderens amaat, til en fnisende, giftefærdig datter. Og midt imellem

den fnisende og den på ægteskab tænkende, er der et par drenge, som i gang og gebærder, tale og alvorsfulde lader efterligner deres far, den dygtige storfanger, – åh jo, fru Emilie, du behøver såmænd ikke at tale mere derom. Jeg forstår så godt din glæde og stolthed over din ældste pode, drengen derhenne, kun tolv år gammel, men allerede tre bjørnes banemand.

Der er i det hele taget en forbavsende mængde børn her ved Kap Steward, både piger og drenge, og jeg tror, at med undtagelse af Mikael og hans kønne kone, hvis barn døde af influenza i efteråret, og som ligger under jordhøjen med det mindste kors lige bag hytten, så er der mindst fem børn i hver familie, og man forstår godt, at de voksne klager over, at husene er for små. Thi hvert hus rummer to familier foruden en ugift ungersvend eller skønjomfru, og to familiers børn fylder ganske og aldeles de små hytter, hvor selv det diminutive loft som regel er inddraget til beboelse. Om sommeren gør det intet, da børnene så løber ude hele tiden, men om vinteren – nej, så er det ikke så godt. De bør absolut have større huse her i frodighedens land.

Det retter sig vel efterhånden, og grønlænderne kan jo selv bygge huse af græstørv og sten og derved afhjælpe bølignøden. Kun mangler de komfurer, de gode Scoresbysundianere, for de er blevet forvante og vil sikkert aldrig mere opvarme deres hytter og koge deres mad ved tran. Thi af kul findes der, som tidligere omtalt, meget på Kap Steward – hele fire lejer har man hidtil fundet og det endda lige ved husene.

Johanne fra Kap Steward med sine fem børn.

Udover de indskrænkede boligforhold er ellers alt godt, og der er ikke tale om, at folk kunne tænke sig at rejse tilbage til Ammassalik – tværtimod. Af sæl får de så mange, de overhovedet gider skyde, af hvalros flere end nok, og en enkelt fanger har alene skudt tolv bjørne i vinterens løb. Så det er intet under, at tørret kød ses overalt, at vinterforråd allerede er sikret, og at gamle

eskimoruiner bruges til opbevaringssteder for sælskind fulde af tran. End mindre under er det, at alle, særlig børnene, er struttende fede og velnærede, som man sjældent ser det andre steder. Hertil kommer det rige fugleliv og en masse fjeldørreder, hvoraf en mængde er ophængt til tørring. Jupi er allerede blevet så velstående, at han har købt materialer til et stort laksegarn,

som på vestkysten plejer at være en hel boplads' eje, mens det altså her er enkeltmands!

De huse, vi byggede, har alle vist sig at ligge godt. Men Ryders gamle depot-hus, som af os blev omdannet til at huse to familier, er man i færd med at nedbryde og flytte til et højere beliggende sted, da det om vinteren begravnes fuldstændig af sne, så at beboerne står i fare for at sne inde, eller for ikke at kunne finde deres hjem, hvis de har været borte en dags tid eller to, og snestorm har hærget i mellemtiden. Men her er nok af gode byggepladser, så det vil snart komme til at trone højt og frit: Grønlandernes største hus, beboernes stolthed.

Vi har set, hvad der er at se på Kap Steward, og vi har glædet os over, hvad der var at høre. Nu skal vi videre til den næste boplads ved Kap Hope, men da vor jolle er temmelig stor for os at magte alene, beder jeg Jupi om at hjælpe os med at ro. Det vil han gerne, men – og han ser spørgende på sin kone: Kan I vente lidt?

Gerne Jupi, men hvorfor? – Jo, jeg skal skrive nogle breve. Og så går han og hans kone i gang med at komponere nogle breve til venner i Ammassalik. Svært nok synes det at falde dem at få skrevet de enkelte ord, der vel nok ikke indeholder mange og stærke adjektiver over landets skønhed og rigdom, men som dog alligevel efter sigende skal være en varm opfordring til slægt og venner om at komme herop. Og som et tydeligt bevis på, hvor godt landet er, pakker Jupi og hans kone en sæk med forskellige jagttrofær: Lidt hvalrostand og en

stump af narhvalens stødtand, et moskusoksehorn, et bjørnekranie og hovedet af en stor laks, der sikkert ikke bliver rart at pakke ud om en tre ugers tid, en stump bjørneskind, harepoter og halen af en ræv. Altsammen noget underligt, tilfældigt rod, der dog sikkert på rette sted vil blive modtaget med forundring og sige mere end mange højtravende ord.

Jeg ler over Jupis bevisførelse for landets jagttrigdom, men han har en større og endnu mere uventet triumf i baghånden: Han ser på sin kone og smiler spørgende, ligesom lidt genert, prøvende om også nu dét går an. Men hun smiler tilbage og nikker energisk med hovedet, – og frem af en kasse med alskens rod graver Jupi tre femkrone-sedler.

Han står et øjeblik med dem i hånden, ligesom overvejende inden en mægtig beslutning skal uigenkaldeligt tages, men så smiler han overlegent til mig og putter resolut pengene ned i brevet.

Jeg er næsten målløs, for femten kroner er virkelig mange penge i Grønland, hvor en dygtig fangers årsindtægt vel knap nok kommer over de hundrede og tyve. Men Jupi ler så det klukker over min forbavelse: Miki, det er ingenting. Jeg tjener snart femten kroner igen – skidt med pengene – her i dette land. Men i Ammassalik er de fattige og kan nok have hjælp behov.

Åh Jupi, det er rart at høre. Og jeg tænker på modtageren i det fjerne Ammassalik, på hans forbavelse når han åbner pakken og brevet. Ikke sandt, det må være akkurat det samme, som når der til en fattig slægtning kommer anbe-

Katinka udenfor sit hus i Kap Hope. Alle børnene er dog næppe hendes egne.

falet brev fra millionæronkelen i Amerika.

Og så er Jupi færdig med sine forberedelser til rejsen. Med et kort nik, men uden ord, går han ned til stranden og springer i jollen, mens vi andre tager pænt afsked med vore nyfundne venner, og fulgt af hele sværmen indskiber vi os i den lille jolle, sætter fra, trækker hårdt på årerne, afsted over Hurry Inlets spejlblanke vand, overbeviste om, at intet vi senere vil kunne se i Scoresby Sund, kan komme på højde med bopladsen ved Kap Steward.

Og dog. Da vi langt om længe når over til Kap Hope og har kigget lidt på forholdene dér, er vi enige om, at dette må være kulminationen af velvære, velstand og lykke i Scoresby Sund.

Her bor blandt andre Emil og hans unge kone, frisk og køn, farvestrålende som en af markens blomster, og de sidder udenfor deres lille hus i sommerson og varme, ser på hinanden og ler, ser på os og ler, mens Emil slider med harmonikaen og spiller sin livsglæde ud over det soldirrende land, lokkende beboerne fra det andet hus til at komme, i strakt karriere endda, så at også de kan få lejlighed til at glæde sig over Emils kunstneriske færdighed på den højt klingende harmonika. Det er en hel idyl!

Rene og velklædte er de, og vor forbavelse stiger, da vi kommer ind i Emils hus og ser, hvor pænt der er derinde, med billeder på væggene og andre forsøg på hjemlig hygge. Men forbavelsen slår over i forbløffelse, da vi senere

aflægger visit i det andet hus, storfangeren Niels' bo. Aldrig har jeg tænkt mig det muligt, at to familier med en masse børn, 12-14 mindst, kunne bo i en eneste lille bitte stue, der er så ren og pillen som et velholdt hus hjemme. Der er ikke den ringeste uorden at spore. Skaffegrejene er pænt opvaskede og anbragt på en lille hylde, sengeklæderne rullet sammen og stuvet bort, gulvet skuret og hvidt. Ja, selv under briksen og oppe under loftet er der rent og pænt.

Også her er der billeder på væggene, mange, nogle umådeligt stærkt farvede, billed-olietryk – ikke just beregnet til at fremme disse menneskers kunstsans, men dog billeder, som de elsker. Og så kan vi andre jo for øvrigt være lige glade.

Det er forbløffende, og de to kvinder, der er mestre for al denne renlighed, ler og glæder sig, da det går op for dem, at vores beundring over deres værk ikke kan udtrykkes med ord.

Og her i dette hus finder vi, selvfølgelig ikke som i enhver anden hytte på gulvet, men i en spand, kul. Vi spørger, om det kommer fra Kap Steward? Det er egentlig kun af høflighed vi spørger og ikke i håb om at blive oplyst om noget andet, da vi er ganske overbevist om, at kul findes i bjergarten her ved Kap Hope. Men vi spørger alligevel, og vor forbavselse bliver så meget desto større, da Niels' kone svarer med den mest inderlige selvfølelse: Hvad skal vi dog med kul fra Kap Steward, når vi har mere end nok her?

Vrøvl, – her i denne bjergformation findes ikke kul, her kan ikke findes kul. Det er jo gneis. Har man nogen sinde

hørt mage: At ville bilde os ind, at der findes kul i gneis?

Vi føler os næsten berettiget til at blive fornærmet på den smilende kone, der åbenbart vil drive løjer med os og bilde os en forfærdelig historie ind, men hun ler: Ja, ja da, Miki, godt ord igen. Men det er nu alligevel rigtigt, at vi har kul her ved kap Hope. Vil I se dem? – Ja, selvfølgelig, og vi ler. Nu skal videnskaben triumfere over primitiv stivnakket-hed.

Niels' kone lader sig dog ikke imponere. Hun kalder på sin datter, den lille Dorthe, en otte års tøs, der efter moderns påstand fandt kullene for nogen tid siden.

Med en rivende tungefærdighed siger moderen nogle ord til Dorthe, der ser på os med store, forundrede øjne, smiler selvsikkert og slår lidt med nakken. Så går hun ud af huset, og fulgt af alt, som kan krybe og gå på bopladsen, halvt løber, halvt går hun østerud. Det sorte, uredte hår flager til alle sider. Hænderne har hun på ryggen, hun svajer i hofterne, når hun går. Af og til vender hun sig for at se, om vi alle følger med. Inderligt stolt og inderligt benovet er den lille Dorthe.

Da vi er nået en lille kilometer fra husene, svinger Dorthe ned mod stranden, springer over nogle store sten og står stille. Her ser vi en ca. 30 cm tyk kulåre, mindst en snes meter lang, lige ved stranden, dejlige hårde og blanke kul. Et mægtigt brændselsdepot for beboerne ved kap Hope, for alle ved Scoresby Sund.

Godt gjort, du lille Dorthe. Du havde ret, og vi andre, de meget vidende uret.

Fra Kap Hope. Kvinden til venstre på briksen er Katinka.

Jeg forstår din mors stolthed og glæde, thi dette rige brændselsdepot betyder uendelig meget: Mindre opsendelse med skibet, indhandling af tran og meget varme huse. At sige, at Dorthe var stolt, og at moderen strålede af lykke, er egentlig ikke ordet. – Nå, spørger hun med slet dulgt overlegenhed i stemmen: Hvad siger I nu?, – og hun tilføjer efter en lille pause: Her er bedst af alle steder i Scoresby Sund.

Så hurtigt kan altså lokalpatriotisme opstå. Og talende om lokalpatriotisme, ser vi her et andet og morsomt udslag. Myggene på Kap Steward havde som omtalt været slemme, meget slemme endda, og vi kunne se, at det ligefrem skar Jupi i hjertet, at vi straks efter an-

komsten til Kap Hope spurgte Emil, om de også havde myg her, og at vi blev inderligt tilfredse, da han med stor glæde hævdede, at den slags ubehagelige kryb havde de da sandelig ikke ved Kap Hope.

Vi mærkede dem ikke, og vi sov sødeligt hele natten uden at blive pint af dette nedrige skab. Men næste morgen, da vi vågner, står Jupi udenfor vores telt med et enkelt lille, sølle myg i sine hænder: Se, Miki, Emil lyver. Myg Kap Steward, myg Kap Hope, – det er ganske det samme.

Men Emil bliver vred og protesterer voldsomt: Tro ham ikke Miki. Jupi lyver og har ikke sovet hele natten, bare for at søge efter myg, men her er ingen.

Jeg tror, han har bragt den med sig fra Kap Steward, bare for at drille os. Og længe kunne jeg høre mine to grønlandske venner i en ivrig og ophidset debat – om en myg. Skønt, ret betænkt, betød myggen efterhånden intet. Den var kun oprindelsen til striden, om hvilket sted der var bedst i Scoresby Sund. De holdt hver på deres egen lokalitet og prøvede at overbyde hinanden med foragtende ord om alle andre steder.

I Kap Hope mangler man også husrum, men Kap Hope-mændene er åbenbart foretagsomme, for storfangeren Niels er allerede begyndt at bygge et hus af græstørv, et herligt bygningsmateriale her i det kolde nord. Det bliver et varmt hus, og det bliver dobbelt så stort, som de huse vi byggede, for, som Niels siger, da jeg senere træffer ham på Ferslews Pynt: Man må jo have plads til at røre sig og plads til børnene som kommer, hvoraf der er 7–8 i forvejen. For jeg skal

sige dig: Det er et grumme frodigt land her i Scoresby Sund. Alle vore kvinder er frugtsommelige. – Og det er jo ikke noget at være ked af – set fra et kolonisationssynspunkt.

Her bag husene, oppe på højdedraget, finder vi en mængde eskimoiske grave, ligesom vi nede på lavlandet ser en snes hytter eller så. Mange mennesker må have boet her i fordums tid, og længe, thi udenfor hytterne er der køkkenmøddinger af næsten en halv meters tykkelse. Møddinger, som når de engang bliver udgravet af kyndige hænder, sikkert vil afsløre højst interessante fund at dømme efter de mange sager, som allerede er fundet i højlandets grave. Og imellem disse grave af typisk eskimoisk oprindelse har grønlænderne fundet et par ældgamle jordhøje, som eskimoer, efter grønlændernes mening, ikke kan have været mestre for. Og i disse grave er der fundet sølvknapper og sølvperler. Et besynderligt fund, som åbner uanede

Kaptajnen og Ebbe Munck slapper af mellem strabadserne.

Emil fra Kap Hope i sin kajak med fangstudstyr.

muligheder. En nærliggende, men dog måske nok for fantastisk mulighed er den, at disse sølvgenstande kan stamme fra den gamle islandske besejling af Svalbard, som kommandør Gustav Holm jo har påvist er det nuværende Scoresby Sund.

Der er selvfølgelig også andre muligheder, skibbrudne søfolk for eksempel. Men halssmykker af sølv findes jo som regel ikke ombord på skibe, og selv om man antager, at strandede søfolk er omkommet og begravet af deres efterlevende kammerater i Scoresby Sund, er det ikke sandsynligt, at man har begravet dem i deres tøj – med sølvknapper i. Thi tøj ville i Scoresby Sunds barske klima have været af alt for stor vigtighed for de efterlevende til, at man kan tænke sig, at de har lagt det i en grav, for slet ikke at tale om knapperne: De kunne omtrent lige så vanskeligt erstattes.

Det er med sorg i sinde, at vi forlader det skønne Kap Hope med de venlige mennesker og de rene huse, men inden jeg med sindsro kan afrejse fra Scoresby Sund, vil jeg også besøge Kap Tobin og de dérboende grønlandere. Jeg kan der-

Når man ikke er så stor, er det godt at spise et sted i fred for hundene.

for ikke følge mit hjertes tilskyndelse: At blive hér længere, hvor vi åbenbart er så velkomne. Men det er vi forhåbentlig også ved Kap Tobin, og efter en drøj rotur i storm, syd-ost, rivende strøm og mægtig isgang, når vi omsider den sidste af Scoresby Sunds fire små bosteder: Bopladsen på den lange, stenede pynt ved Kap Tobin.

Det var som vi formodede. Kap Hope bliver kulminationen. For da vi langt om længe når Kap Tobin, hvor kun kvinder og børn er hjemme, da mændene arbejder med losning af skibene ved kolonien, ser vi vel nok den samme rigdom af tørret kød, af sælskind spændt ud til tørring og lange kobberemme strakt fra sten til sten. Men selv om kvinder og børn er velnærede og velklædte, er deres huse dog ikke nær så velholdte som ved Kap Hope, og nærmest lidt dårligere end ved Kap Steward.

Men på jagten kan der ikke klages ved Kap Tobin. Bjørne kommer vandrende helt op til husene, og to af kvinderne fortæller da også leende, at de har bjørnedrab på deres samvittighed: Den ene tre, og den anden en. For de stod her i bislaget, forklarede de leende, og de æder børnene, hvis de kommer ind i stuen. Så vi måtte skyde, – men det gjorde vi aldrig ved Ammassalik.

Hele vinteren igennem når det åbne vand helt ind til pynten og slår en stor bue ind over fjorden omtrent til Kap Hope og Kap Steward, men alle er enige om, at fangstforholdene på dette sted er de bedst mulige, fordi bjørn, sæl, narhval og hvalros, dertil et utal af fugle, holder stævne lige uden for kolonisternes døre. Og så har de det varme vand fra kilderne lige ved hånden, så varmt vand, at kvinderne hævder, at de kan koge sælkød deri. Men det har jeg dog ikke selv set.

På vejen til byen fik vi følgeskab af en synkefærdig båd, overlastet med kvinder og børn.

De ror og synger, de snakker og ler. Et morsomt følge.

Der er et forhold, som slår mig hele tiden på denne lille rejse til de tre små bopladser, og det er fordelingen af grønlænderne. På hvert sted findes der en eller to ældre og satte fangere med store familier. Dertil nogle yngre fangere, og jeg tager sikkert ikke fejl, når jeg hævder, at dette ikke er en tilfældighed men et velovervejet arrangement fra kolonibestyrer Johan Petersens side. En foranstaltning der er ypperlig og fremmende for fangsten og det gode forhold. Dét har Johan Petersen gjort, og dermed har han vist, at Den kongelige grønlandske Handel har villet foretagendets bedste, da den anmodede ham om at lede kolonien i de første vanskelige år.

Kap Tobin byder ikke på mange overraskelser. Mændene er jo som sagt borte, og da vi kom, var kvinder og børn i færd med at laste en jolle for at drage til byen.

Vi forlader derfor det sidste af tre små steder efter et forholdsvis kort ophold, i selskab med en synkefærdig båd, overlastet med kvinder og børn. Og det er et morsomt følge.

Vi ror side om side og glæder os over deres barnlige fryd. De ror og synger, de snakker og ler og kigger skælmisk på os, mens de trækker forfærdeligt på årerne, for i næste øjeblik at holde inde og le ad os, der nu skyder frem i vort vilde jag for at følge trop med kvindernes båd.

De ler over at have narret os til at ro så umanerligt hårdt, vrider sig af latter, dunker sig på maven og lårene i overstadig henrykkelse. Og når vi så holder inde med vore anstrengelser og båden taber fart, nikker de skælmisk til hinanden, forborgent. De ler stadig som et skalkeskjul for deres træske hensigter og synger endnu højere end før, men den opmærksomme iagttager vil se, at bov-

vandet under deres jolles stævn vokser påny. Båden arbejder sig frem, og kvinderne slider nu skamløst i det for at komme foran vores båd. De haler i årerne og kaster sig bagover, så barnet i amaat'en er ved at rystes i stykker. Og børnene ror, skifter hvert tiende minut eller så, mens båden står i fare for at kæntre. Og kniber det med at følge med, eller skal de narre os påny og prøve at ro os agterud, så kaster pludselig to-tre småfyre sig over samme åre og haler som bare pokker. Planlagt er det, men rask går det frem mod kolonien, hvor kvinderne glæder sig til at træffe de mange fremmede og ikke stort mindre til at købe herlige ting i boden. Det er en farvestrålende, en leende og syngende købmandsfærd hen over Scoresby Sunds blå vande.

Afsked

Da vi når tilbage til kolonien og havnen med de to skibe, er vort ophold i Scoresbysund samtidig forbi. »Gustav Holm« er udlosset og i dens last ligger alle de skind, som Scoresbysundfangerne har indbjerget i vinterens løb. På dækket står nogle mægtige kasser, hvori bjørneunger har fået et midlertidigt bo. De brøler noget så hjerteskerende over den tabte frihed.

Dr. Charcot har udrettet, hvad han ønskede i Scoresby Sund og er nu også klar til afgang. I morgen tidlig skal det være, og vi tilbringer vores sidste timer i landet med vores venner, grønlændere som embedsmænd.

Vi går fra hus til hus og siger farvel, drikker kaffe eller spiser mattak, tager med tak hvad traktementet nu byder,

Forfatteren og Dr. Charcot ombord på »Pourquoi Pas«.

men da skyggerne bliver lange og solen daler ned bag de gule fjelde lige vest for kolonien, samles vi alle hos den nys udnævnte kolonibestyrer Høegh, der i de kommende år skal varetage kolonien og kolonisternes interesser. Det er et helt selskab, og der bydes selvfølgelig på kaffe med hjemmebagte kager og vin. Stemningen er lys, men bedst som vi sidder og taler om alle de mange forhold, vi har på hjerte, lyder der en banken på døren, og ind triner alt, hvad der er af fangere i Scoresbysund, alle elleve.

I spidsen står Josva, koloniens ældste fanger, og i hånden holder han en mægtig narhvaltand. Han synes benovet, og de små brune øjne flakker lidt uroligt, som er han trykket af situationen, thi vi tier alle ved bordet og ser spørgende, forventningsfulde på de indtrædende mænd.

Tavshed, dyb tavshed ruger i stuen. Men det er for at tale, at Josva og de an-

Ebbe Munck og forfatteren med narhvaltanden.

dre er kommet, ikke for at tie, så tavs-
heden er kun et tyst intermezzo, der brydes
af en yngre fanger, som giver den brave
ordfører et dunk i ryggen: Nå Josva, du
skulle sige noget!

Josva sluger en klump, retter sig op,
og med narhvaltanden udstrakt i
hånden vender han sig mod mig og taler
på sit underlige harkende, hårde og af-

brudte mål: »*uvagut tamâme Kangerdlug-
ssuarne piniartusugut, una kílalugkap tugáva
ilivnut Miki tuniuniarparput, tamajuitso-
kuvdlingo kujasutigalugulo ivdlit pisûgavit
tama nuanertigissumik ajungitsigisumit nuna-
taravta,*» hvilke ord min ven, kaptajn
Balle på »Gustav Holm« fæstnede på pa-
piret og oversatte med følgende: »Vi,
der er fangere her ved Scoresbysund, vil

gerne skænke dig, Miki, denne narhvaltand, som et synligt minde om vor taknemmelighed til dig, da det er din skyld, at vi har fået et så dejligt og godt land.»

Og så giver Josva mig narhvaltanden og trykker min hånd. Brave Josva, storartede fangere alle, jeg kunne omfavne jer af glæde. Thi den tak for det dejlige og gode land, der lyder til mig fra den primitive mands mund er mere værd, end hvad anden tak kan ydes, den kommer fra et usammensat menneskes dybeste følelser og griber om hjertet, ikke alene mit, men om samtliges i stuen.

Afskedsfesten får forøget glans. Vi drikker kaffe og vin og spiser kager, til vi næsten ikke orker mere. Skål bliver drukket efter skål i vin eller kaffe, som bedst det kan falde for. Vinduerne smækkes op, og udenfor i den lyse nat står grønlænderne og deltager i glæden fra gildestuen, der desværre er for lille til at rumme os alle. Så man fester også ude på pladsen foran kolonibestyrerboligen. Man nyder i en stakket stund samværet med de fremmede, der først kommer tilbage om et år. Og ovre på pynten, hvor grønlænderne bor, flammer et bål i den stille nat, – det er nok min ven Hans, der bidrager til festen på sin egen manér.

Det er sent, eller måske rettere tidligt, at vi går ombord for at snappe et par timers søvn, inden solen igen står højt på himlen, og ankerspillet raslen kalder os på dæk i dobbelt hurtig tid. Omkring os ligger kajakmænd, og kvinder og børn fra Kap Tobin har påny indskibet sig i den ledløse, synkefærdige brune jolle for at være os nær og ønske os en lykkelig

rejse. Ankerkæden kommer langsomt ind over spillet, dampen hvæser i skorstenen, og på broen står dr. Charcot og jeg – tavse begge. Det er altid så svært at sige farvel.

Så, nu er ankeret let, og »Pourquoi Pas« sakker så småt mod land: Så styrbord da med roret, langsomt frem! Det klinger med klokker fra bro til maskine, og vort gode skib sitrer, da maskinen sættes i gang. Vandet bliver pludselig levende under agterenden, bobler op i en mægtig stor boble, der er lige ved at kæntre en kajakmand, som er kommet os lidt for nær, nu da skruen går. Men skuden samler fart og skyder fremover. I land kippes med flaget udenfor kolonibestyrerboligen, og vor gamle og irrede skibskanon fra »Grønland«, forfremmet til værdigheden af en ofte brugt signalkanon, brøler et tordnende farvel. Og vinkende til vores venner i de skrøbelige fartøjer, råbende et sidste afskedens ord, med tricoloren dypet fra mesan-gaflens agter, svinger »Pourquoi Pas« ud på reden, passerer »Gustav Holm«, der er i gang med at lette, og stadig kippende, stadig vinkende, stadig råbende farvel, med hylende dampfløjte og dundrende skud fra signalkanonnen er vi på vej mod syd.

På vej, ja – men ikke derfor ude, thi i munden af Scoresby Sund har en 10–15 kilometer bred isflage lagt sig på tværs af adgangen til det åbne vand, som vi ser glimte i sollyset på den anden side af den uhyre flage, og mine venner, franskmændene, de om isens almagt tvivlende sjæle, får lejlighed til at se lidt svær isnavigation, inden det endelig lykkes os at løbe foran om den hurtigt dri-

På vej hjemover.

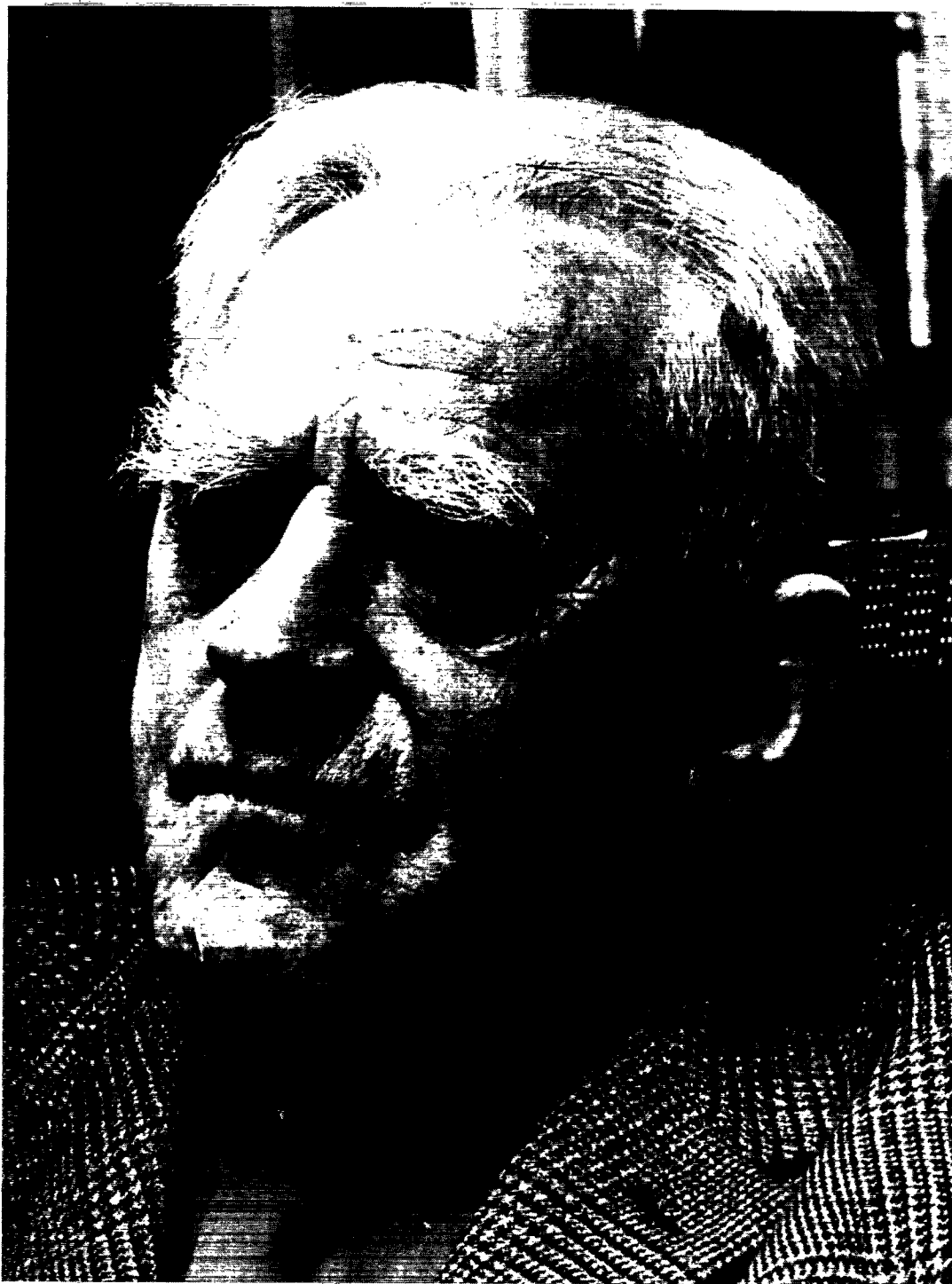
vende ø af is og klemme os imellem den og nogle formidable isbjerge, der enten er på grund eller også holdes på plads af en dybere strøm end overfladens.

Det er lige farligt nok, dette at løbe foran om nogle millioner tons is, men det går da, og vi trækker et lettelsens suk, da den sidste pynt er lykkeligt passeret, kipper endnu en gang med flaget til nogle folk, vi ser udenfor husene ved Kap Tobin, til Scoresby Sund i al almindelighed, vort sidste farvel, og så – fuld kraft frem.

Det bruser under stævnen, skummer langs siderne, syder og bobler agter, mens »Pourquoi Pas« støt og roligt glider over det spejlblanke vand, svinger lidt ud af kursen for at undgå et enkelt stykke drivende is, men retter straks op igen, og nogle få timer, efter vi slap ud af klemmen imellem den drivende is og

de klippehårde isfjelde, slår vi igennem den sidste isbræmme, løftes så sagteligt af store dønninger, nejer så smukt og belevet for et fremadskridende vandbjerg – er ude i åbent vand med kurs mod Island.

Og det går fort. Alt hvad der er af sejl bliver hængt på skuden, og for en fejende medbør flyver vi over havet og forbi det stejle, dystre Kap Nord – er i havn inden ret vi får tid til at sunde os efter eventyret i Scoresby Sund, hvor landet har været dødt og forladt i hundreder af år, men hvor der nu lever en lille dansk-grønlandsk folkestamme, der har beslaglagt det land, der var eskimoernes før, og holder stand mod den fremstormende civilisations udnyttelsestrang og pengebegær – værner det land for grønlænderne, der af skaberen er bestemt til grønlændernes bo.

Einar Mikkelsen 40 år efter Scoresbysunds grundlæggelse, fotograferet på sin 85 års fødselsdag den 23.12.1965.